

TAUTINIŲ BENDRIJŲ INFORMACINIS BIULETENIS

2004 m. Nr.1-2

Leidžia Tautinių mažumų ir išėivijos departamentas
prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės
ir Tautinių bendrijų namai

Susitikimas su Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininku

Susitikimo su Lietuvos Respublikos Seimo pirmininku A.Paulausku dalyviai jo darbo kabinete prieš pokalbį

Kaip žinoma, Lietuva 2002 metais, pirmininkaudama Europos Tarybos Ministrų Komitete, parodė iniciatyvą, siekdama Pietų Kaukazo valstybių politinio suartinimo su Europos Sąjunga ir NATO, ir nuo to laiko nuosekliai ir konkrečiais veiksmais, kaip šių valstybių užtarėja, vykdo aktyvią politiką.

Pastaruoju laikotarpiu paraleliai su akivaizdžiu valstybinių institucijų politinio bendradarbiavimo suaktyvėjimu pastebimas ir Lietuvos nevyriausybinių sektoriaus dėmesys regionui, renginiai vyksta tiek Lietuvoje, tiek Pietų Kaukazo šalyse. Savivaldos mokymo centras 2002 m. Azerbaidžane surengė pažintinį projektą savivaldybių valdymo ir vietinių programų įgyvendinimo srityje, o Gruzijoje organizavo regioninį fo-

rumą „Decentralizacija Armėnijoje, Azerbaidžane ir Gruzijoje“, Lietuvos demokratinės politikos institutas kartu su URM 2003 m. rugsėjo 4-8 dienomis surengė tarptautinį seminarą trijų Pietų Kaukazo valstybių nevyriausybiniams jaunimo organizacijoms demokratijos stiprinimo tematika. 2003 m. rugsėjo 20-23 d. Atlanto sutarties Lietuvos bendrija (LATA) Tbilisyje organizavo tarptautinį seminarą „Nutieskime tiltus: Baltijos valstybių bendradarbiavimo partitės Pietų Kaukazui“.

Kauno nevyriausybinių organizacijų paramos centro atstovas su kitų Rytų Europos NVO atstovais buvo išvykęs susipažinti su Pietų Kaukazo nevyriausybinių organizacijų poreikiais ir bendradarbiavimo galimybėmis ir t.t.

(nukelta į 2 psl.)

(atkelta iš 1 psl.)

Yra nuomonė, kad visus oficialius kontaktus šiame kontekste su Pietų Kaukazo valstybėmis reikia ir toliau humanizuoti per įvairias nevyriausybinės organizacijas, taip pat ir per Lietuvos azerbaidžaniečių, armėnų ir gruzinų bendrijų veiklą, lygiagrečiai į bendrą veiksmų planą įtraukiant jų įvairiapusius ryšius su istorinėmis Tėvynėmis.

Š.m. sausio 15 d. LR Seimo Pirmininkas susitiko su Lietuvos armėnų sąjungos pirmininku Araiku Tunianu, Lietuvos azerbaidžaniečių bendrijos pirmininku Mahiru Gamzajevu, Lietuvos gruzinų bendrijos „Iberija“ pirmininku Sergo Amirgulašviliu bei šios bendrijos pirmininko pavaduotoju Zurabu Džavachišviliu.

Susitikimo metu visų trijų bendrijų vardu kalbėjęs šio susitikimo iniciatorius – azerbaidžaniečių bendrijos pirmininkas M. Gamzajevas pabrėžė, kad Lietuvos armėnų, azerbaidžaniečių, ir gruzinų tautinės bendrijos visuomet pasisakė už valstybingumą, teritorinį vientisumą, demokratijos plėtojimą, atviros politinės visuomenės įtvirtinimą, toleranciją ir tarpusavio supratimą, Lietuvos integraciją į Euroatlantines struktūras ir jos sugrįžimą į Europos valstybių šeimą. Nuo 1988 m., kai Lietuvoje prasidėjo atgimimo procesai, šių tautinių bendrijų nariai dalyvavo visuose Lietuvos valstybei ir lietuvių tautai reikšminguose įvykiuose, konkrečiais veiksmais prisidėjo prie Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo ir įtvirtinimo. Savo kalboje

M. Gamzajevas akcentavo Lietuvos vykdomos politikos Pietų Kaukaze svarbą „naujųjų kaimynų“ Europos Sąjungoje kontekste. Primindamas Seimo Pirmininko Artūro Paulausko 2003m. rugpjūčio 25 d. Palangoje įvykusiame trijų Baltijos ir Skandinavijos valstybių Parlamentų vadovų susitikime iškeltą iniciatyvą dėl Baltijos valstybių ir Pietų Kaukazo šalių bendradarbiavimo ES ir NATO kontekste bei 2002 - 2003 m. Lietuvos vadovų raštuose aukščiausiems ES pareigūnams J.Solanai,

Ch. Patteniui, Europos Komisijos prezidentui R. Prodi, Europos parlamento pirmininkui P. Coxui ir tuo metu Europos Sąjungai pirmininkavusiam Italijos premjerui S. Berlusconi keliamus klausimus dėl politinio Pietų Kaukazo priartinimo prie Europos Sąjungos šalių, M. Gamzajevas trijų bendrijų pirmininkų vardu išreiškė padėką ir savo paramą Lietuvos remiamai Baltijos ir Pietų Kaukazo valstybių bendradarbiavimo plėtrai ir pasiūlė į šią veiklą įtraukti ir Lietuvoje gyvenančių armėnų, azerbaidžaniečių ir gruzinų tautines bendrijas. Prisidėdami prie bendrų tikslų įgyvendinimo, „mes galėtume padėti perduoti Lietuvos patirtį tautinių mažumų srityje mūsų istorinėms Tėvynėms“ - kalbėjo azerbaidžaniečių bendrijos pirmininkas.

Visų trijų bendrijų vadovai pabrėžė palaikantys Lietuvos vykdomą šalyje gyvenančių tautinių mažumų politiką.

Lietuvos armėnų sąjungos pirmininkas A. Tunianas padėkojo Seimui už priimtus svarbius valstybės įstatymus tautinių mažumų atžvilgiu. Tačiau jis nurodė, kad Seime priimtas LR pilietybės įstatymas, jo nuomone, neatitinka privalomų demokratinės valstybės reikalavimų ir yra tobulintinas. Be to, jo nuomone, Seime gana ilgai sprendžiamas naujo varianto tautinių mažumų įstatymo likimas. Buvo išsakyta mintis, kad Seimas, tvirtindamas valstybės biudžetą, padidintų finansinę paramą tautinių bendrijų veiklos programų ir integracijos projektų vykdymui.

Gruzinų bendrijos atstovas Z. Džavachišvili kalbėjo apie Pietų Kaukazo tautų ir lietuvių kultūros mainus, meninio vertimo ir knygų leidybos problemas, įvairių parodų ir kultūros dienų keitimosi klausimus, nes po Nepriklausomybės atkūrimo santykiai šioje srityje pastebimai susilpnėjo arba nutrūko, o neturint galimybės susipažinti su Pietų Kaukazo tautų kultūros ir kitomis vertybėmis, politiškai priartinti šias valstybes prie ES būtų gana problematiška.

Padėkodamas už parodytą inicia-

tyvą, Seimo pirmininkas Artūras Paulauskas pabrėžė, kad Lietuva visuomet gerbė tautinių mažumų teises ir užtikrino, kad ši politika ir toliau bus tęsiama. Seimo Pirmininkas taip pat akcentavo, kad ateityje galėtų būti sukurtas pakomitetis, atsakingas už Lietuvoje gyvenančių tautinių bendrijų reikalus. Seimo Pirmininkas atkreipė dėmesį ir į tautinių bendrijų svarbą Lietuvos įvaizdžiui užsienyje. „Jeigu Lietuvoje gyvenantis azerbaidžanietis, armėnas, gruzinas ar baltarusis su pagarba kalba apie mūsų valstybę užsienyje, Lietuvai tai yra pats geriausias įvertinimas“ - akcentavo A. Paulauskas.

Susitikime dalyvavęs Seimo Užsienio reikalų komiteto pirmininkas Gediminas Kirkilas kalbėjo apie Lietuvos diplomatinę atstovybių įsteigimo Pietų Kaukazo valstybės perspektyvas, Lietuvos ir šių trijų šalių tarpvalstybinių santykių aktualijas.

G. Kirkilas išreiškė pageidavimą, kad panašūs susitikimai ir diskusijos galėtų būti rengiami ir Latvijos bei Estijos parlamentuose, kurie padėtų minėtų procesų suaktyviniui Pietų Kaukazo atžvilgiu ir todėl į šį susitikimą atvykę trijų bendrijų vadovai gal galėtų Latvijoje ir Estijoje gyvenančius savo tautiečius ir jų organizacijas paraginti ir skatinti panašioms žingsniams.

Susitikime dalyvavęs Seimo narys, Seimo NATO reikalų komisijos pirmininkas Vaclovas Stankevič, kalbėdamas apie Lietuvos tautinių mažumų aktualijas, be kita ko pabrėžė, kad „reikėtų skatinti tautinių mažumų politinį aktyvumą, didinti jų vaidmenį mūsų integravimosi procesuose“. Jo nuomone „tautinių mažumų atstovus reikia įtraukti į partijų sąrašus, kad jų būtų daugiau išrinkta į savivaldybių tarybas ir į Seimą.(...) Taip pat reikėtų panaudoti jų unikalias galimybes bendradarbiaujant su ES rytiniais kaimynais ir kuriant demokratines reformas buvusioje sovietinėje erdvėje“.

Mahiras GAMZAJEVAS
Lietuvos azerbaidžaniečių
bendrijos pirmininkas

***Sausio 13-oji Lietuvoje minima kaip Laisvės gynėjų diena, pagerbiant žuvusiuosius
1991 m. sausio 13 d. per sovietų kariuomenės siautėjimą Vilniuje.***

***Šiais metais iškilmingame posėdyje Lietuvos Respublikos Seime minint Laisvės gynėjų dieną
kalbėjo Tautinių bendrijų tarybos pirmininkas Ruslan Arutiunian.***

Skaitytųjų dėmesiui pateikiame jo pasisakymo tekstą.

Jūsų Ekscelencijos,
ponios ir ponai ,

Apie 1991-ųjų metų sausio tryliktosios įvykius noriu kalbėti kaip tų dienų liudininkas – ne lietuvis ir priminti apie kitų tautybių Lietuvos žmonių dalyvavimą ginant jos nepriklausomybę.

Daug įvairių tautybių Lietuvos gyventojų dalyvavo Sąjūdžio veikloje, lankėsi jo sušauktuose mitinguose ir kituose renginiuose, dalyvavo visuomeniniame dialoge, prisidėdami prie nepriklausomos Lietuvos Respublikos atkūrimo. Dar 1988-ais metais Lietuvoje ėmė kurtis įvairių tautybių organizacijos, daugiausia kultūros draugijos, kurios siekė išsaugoti ir puoselėti savo etninę identitetą. Kitaip sakant, prasidėjo naujo nepriklausomos Lietuvos piliečio formavimosi procesas. Etninės kultūros draugijos vardan glaudesnio bendradarbiavimo sukūrė tarpnacionalinę asociaciją, kurioje įvairių draugijų ir bendrijų atstovai kartu svarstydavo valstybei ir visuomenei svarbius klausimus ir suderinę nuomones teikdavo pasiūlymus, skelbdavo savo pareiškimus ar deklaracijas.

Pirmaisiais Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo metais aktyvi kova vyko ir informacijos baruose. Tautinių mažumų organizacijų 1991-jų metų sausio mėnesį paskelbti bendri pareiškimai, remiantys nepriklausomybę, buvo ypač reikšmingi, juos citavo įvairių šalių žiniasklaida.

Tam, kad visiems būtų aišku, kad Lietuvos tautinės mažumos palaiko nepriklausomybę, įvairių tautybių atstovai į Sąjūdžio renginius ėmė nešti savo tautines vėliavas. Su savo vėliavomis ėjome į mitingus, stovėjome Baltijos kelyje.

1991-ųjų metų sausio mėnesį vyko tikras informacinis karas ir tautinių mažumų dalyvavimas Lietuvos nepriklausomybės gynėjų pusėje tapo dar svarbesnis. Tautinių vėliavų gausa – įvairiu metu jų būdavo po kelias de-

šimtis - rodė, kad tai nėra koks nors lietuvių nacionalistų judėjimas. Šios vėliavos lyg patvirtino tuo metu vėl populiarus 19-to amžiaus Lietuvos sukilėlių prieš carinę okupaciją šūkių „Už mūsų ir jūsų laisvę“ teisingumą. Kiekviena tautinė vėliava sakytum bylojo: „Štai aš, kitos tautybės Lietuvos pilietis, atėjau ginti valstybės nepriklausomybės.“ Ir vėliavos liudijo, kad su jomis atėjusieji neišduos, nepabėgs, nepasislėps, negudraus. Visi laisvės gynėjai tai suprato ir vertino, džiaugėsi buvimu kartu, tik pasidomėdavo, kurios tautybės ši ar kita vėliava. Prie budinčiųjų su vėliavomis bet kuriuo paros metu ateidavo jų tautiečiai (ne tik Lietuvos gyventojai), priedavo, žinoma, ir lietuviai, buvo diskutuojama, dalinamasi informacija apie įvykius Lietuvoje ir kitur. Prie kai kurių rešesnių ar tiesiog vienintelių nuolatos budinčiųjų prie Seimo tautinių vėliavų vietiniai gyventojai net skirdavo pasimatymus...

Mes, su vėliavom budintieji prie Seimo, susipažindavom, bendraudavom, susidraugaudavom, dalinomės informacija ir sumuštiniais, o svarbiausiais įtampos momentais kartu su lietuviais skandavome šūkius, dainavome ir meldėmės...

Sausio 13-osios naktį mano akiratyje buvo labai daug įvairiausių vėliavų. Be lietuviškų trispalvių plevėsavo latvių, estų, baltarusių, lenkų, ukrainiečių, rumunų ir kitokios vėliavos. Buvo ypač džiugu pamatyti ir rusų tautinę trispalvę. Šalia mūsų armėniškosios grupės su savo tautine vėliava stovėjo gruzinų bendrijos Lietuvoje steigėja, šviesaus atminimo Dali Gogšvili-Juodišienė. Būrelyje jos tautiečių buvo svečių iš Tbilisio - 1989-jų metų balandžio 9-osios tragedijos liudininkų.

Tautinių vėliavų eisena lydėjo ir sausio 13-osios aukas į Antakalnio kapines. Kai praėjo didžiausia grėsmė ir nebesimatė būtinybės minioms budėti prie Seimo, vėliavos ir toliau budėjo iškeltos ant barikadų ir visa jų

puokštė - ant žiemą neveikiančio fontano.

To atmintino sausio dienomis ir naktimis bendras mūsų visų budėjimas prie svarbiausių Lietuvos valstybinių objektų ne tik Vilniuje, bet ir kituose miestuose, daug prisidėjo prie patriotizmo ir pilietiškumo ugdymo.

Ne visi Lietuvos tautinėms mažumoms priklausantys gyventojai dalyvavo jos nepriklausomybės gynime. Žinome, kad buvo ir kitaip mąstančių bei veikiančių. Tačiau ir lietuviai ne visi palaikė Lietuvos nepriklausomybę. Manau, jog kitų tautybių Lietuvos laisvės gynėjų buvo pakankamai, kad patikėtume – esama nemažai ne lietuvių tautybės Lietuvos patriotų, pasiryžusių už ją kovoti. Tikiuosi, kada nors bus parašyta išsami tautinių mažumų dalyvavimo kovoje už Lietuvos nepriklausomybę istorija.

Prisimenant anų dienų įvykius, nuotaikas ir jausmus, neretai kyla klausimas, kaip dabar elgtumės, jeigu vėl reiktų ginti Lietuvos nepriklausomybę. Tikiu, kad iškilus pavojui, daugelis įvairių tautybių Lietuvos piliečių nesvyruodami eitų jos ginti. Tačiau neturime pamiršti, kad patriotizmo jausmą labai įtakoja bendroji valstybės politinė ir moralinė atmosfera. Kaip Lietuvos pilietis noriu, kad mūsų valstybė būtų teisingiausia, tolerantiškiausia, humaniškausia, kad jaustumė puikų kultūrinį taktą žiniasklaidoje, politiniame dialoge, aukšto rango politikų ir valstybės pareigūnų veiksmuose. Tokią valstybę gintų ne tik jos piliečiai, bet į pagalbą atskubėtų ir žmonės iš kitų valstybių, kaip tai matėme prieš trylika metų, gindami Lietuvos laisvę.

Prisimindamas 1991-jų metų sausio mėnesio bendrą rūpestį dėl Lietuvos laisvės, linkiu visoms mūsų valstybės institucijoms, jos pilietinei visuomenei garbingai išlaikyti dabarties išbandymus. O Seimui linkiu darbuotis taip, kad jo reitingai būtų kaip 1991 metais, kai ant barikadų skaitėme užrašą „Čia Lietuvos širdis“.

Tradicinė pavasario šventė „Marcišor“

Kiekvienais metais Vilniuje, Tautinių bendrijų namuose, kovo pirmosiomis dienomis Lietuvos rumunų kultūros bendrijos „Dačija“ nariai susirenka iš įvairių Lietuvos miestų švęsti „Marcišoro“ šventės. Pavadinimas „Marcišor“ yra lotynų kilmės, nuo žodžio „martie“ - kovas. „Marcišor“ - tradicinė pavasario šventė yra nuo seno būdinga rumunų tautai ir susijusi su žemdirbystės ciklu. Šventės simbolis – raudoni ir balti pumpurėliai dažniausiai daromi iš šilkinų siūlų. Rumunijoje ir Moldovos Respublikoje pavasario atėjimo ir meilės diena „Marcišor“ švenčiama kovo mėnesio 1 dieną.

Rumunijos ambasados konsulas Konstantin Budianu papasakojo apie „Marcišoro“ tradicijas jo gimtinėje. Jis pasakojo, kad jau vasario pabaigoje merginos pradėdavo svajoti apie „marcišorus“. Spėliodavo, kuris vaikinai kam padovanos „marcišorą“. „Marcišorus“ darydavo tik vaikinai. Naktimis pindavo iš baltų ir raudonų siūlų pavasario simbolius. Raudona spalva reiškia meilę, balta – sielos tyrumą. Kovo 1-ąją vaikinai dovanodavo „marcišorus“ patikusioms merginoms, tačiau kartais viena mergina gaudavo net 10 „marcišorų“, nes tai meilės simbolis. Jį reikia nešioti prisegtą ant krūtinės kairėje pusėje, arčiau širdies.

Šventę prasidėjo daina „Marcišo-

rul“, kurią dainavo bendrijos „Dačija“ sekmadieninės mokyklėlės ansamblis „Floričika“. Jaunos dainininkės Sandra Čebanaitė, Viktorijo Sesickaitė, Kotryna Kovšek, Andžela Lianova ir Minodora Šarnaitė pačios išrinko šį pavadinimą, kas lietuviškai reiškia – gėlėlė. Kolektyvas susibūrė prieš tris metus, padedant muzikos mokytojiui Profirio Skramtai. P.Skramtai – profesionalus muzikantas, chorų vadovas, dėstė įvairiose muzikos mokyklose Moldovos Respublikoje. Susijungęs su šeima Lietuvoje pradėjo dėstyti Lietuvos rumunų kultūros bendrijos „Dačija“ sekmadieninėje mokykloje. Bendrijos perspektyvą jis mato kultūrinėje veikloje. Mokyklėlėje vaikai, padedami savo mokytojo, išmoksta ne tik dainuoti, bet ir susipažįsta su rumunų kultūra, istorija, tradicijomis ir papročiais.

Nors ansamblis „Floričika“ labai jaunas, tačiau jau daug pasiekė. 2003 – 2004 metai mergaitėms buvo labai sėkmingi. Rumunijos ambasada pakvietė jas dalyvauti devintoje tarptautinėje turizmo parodoje „LITEKSPŌ“ parodų rūmuose, taip pat ansamblis dalyvavo renginyje skirtame Rumunijos nacionalinei dienai – gruodžio 1-ajai. Mergaitės dainavo Kalėdinėje programoje Tautinių bendrijų namuose, kurioje dalyvavo Moldovos Respublikos ambasados antrasis sekretorius Serdžiu Teodor. Ko-

lektyvas sėkmingai dalyvavo antrajame Lietuvos tautinių mažumų festivalyje Trakuose „Čia mūsų namai“, taip pat antrajame tautinių mažumų sekmadieninių mokyklų festivalyje, kur parodė muzikinį vaidinimą „Piemėnėlio pasaka“. Dekoracijas šiam pasirodymui piešė Dorina Bartkutė.

Šių metų pavasarį P.Skramtai įkūrė ir suaugusiųjų kolektyvą, kuriame dainuoja du jo sūnūs ir marti, o mažoji anūkė Eglutė debiutavo „Marcišoro“ šventėje su daina „Di-di-di kalucule“.

Šventėje tradiciškai buvo deklamuojami žymių rumunų poetų, klasikų Michai Eminescu, Vasilė Aleksandri eilėraščiai. Smuiku griežė Balio Dvariona 10 – metų muzikos mokyklos mokinė Minodora Šarnaitė. Taip pat smuikavo Agata Ursul iš Kyviškių.

Šiais metais „Marcišoro“ šventėje dalyvavo Lietuvos karo akademijos tarptautinių kapitonų kursų stažuotojai, karininkai iš Moldovos Respublikos. Jiems buvo malonu sutikti Vilniuje tautiečius iš Moldovos. Svečiai buvo nustebinti, kad žmonės gyvenantys toli nuo savo Tėvynės turi galimybę ne tik puoselėti savo tradicijas, bet ir sugeba jas perduoti savo vaikams.

„Marcišoro“ šventėje dalyvavo ir nauja mūsų bendrijos narė iš Kauno, Marija Baltuškaitė. Ji dėsto lietuvių kalbą ir literatūrą Kauno Jėzuitų gimnazijoje. Jos tėtis – lietuvis, o mama – moldavė. Jie susipažino tremtyje Sibire.

Marija Baltuškaitė buvo sužavėta „Marcišoro“ švente. Ji sakė: „Rumunai dalijasi savo tautos tradicijų žavesiu. Tokiu būdu mes praturtiname vieni kitus. Kaip gerai, kad aš turiu ir lietuviško ir rumuniško kraujo. Kokia laimė dalintis Kūrėjo duotomis dovanomis. Aš per ašaras pajutau Moldovos artumą, prisiminiu savo mamą. Per daugelį metų mus lydi tikri dalykai – meilė Tėvynei, namų artumas. Ši šventė ne tik nacionalinė. Ji remiasi į amžinuosius egzistencijos dalykus“.

Lietuvos rumunų kultūros bendrijos „Dačija“ pirmininkė
Lučija BARTKIENĖ

„Marcišoro“ šventės dalyviai

Novruz – Nauji Metai, naujos viltys

Š. m. kovo 21 d. Vilniuje Tautinių bendrijų namų svetainėje Lietuvos azerbaidžaniečių bendrija organizavo renginį NOVRUZ bajramy – senovinę, tradicinę azerbaidžaniečių Naujųjų Metų šventę pagal Saulės kalendorių.

Šia proga pasveikinti Lietuvos azerbaidžaniečių, pasidalyti jų džiaugsmu į šventę atvyko ir nemažai svečių. Renginyje kalbėjo ir sveikinimo žodžius tarė Lietuvos žydų bendruomenės pirmininkas dr. Simonas Alperavičius, Lietuvos gruzinų bendrijos “Iberija” pirmininkas Sergo Amirgulašvili, Tautinių bendrijų namų direktorė Alvida Gedaminskienė, Seimo tarpparlamentinių ryšių su Azerbaidžano Respublikos Parlamentu grupės pirmininkas, parlamentaras Vladimir Orechov, Seimo narys Artūras Melianas ir kiti.

Šventės metu kalbėjo ir Lietuvos azerbaidžaniečius pasveikino Tautinių mažumų ir išeivijos departamentu prie LRV generalinis direktorius Antanas Petrauskas. Jis iškilmingai įteikė bendrijos pirmininkui Azerbaidžano Respublikos Prezidento Ilhamo Alijevo padėkos raštą, kuriame Prezidentas teigiamai vertina Lietuvos azerbaidžaniečių bendrijos veiklą, nurodo atliktų darbų svarbą ir prašo bendrijos pirmininką perduoti visiems Lietuvos azerbaidžaniečiams, jų šeimoms Jo sveikinimus ir geriausių linkėjimus. Padėkos raštas Departamentą pasiekė diplomatiniais kanalais per Lietuvos ambasadorę Turkijoje, Azerbaidžane ir Uzbekistane p. Haliną Kobeckaitę. Suprantama, kad toks mūsų etninės Tėvynės Prezidento dėmesys mūsų organizacijai buvo malonus bendrijos nariams.

Renginio metu vyravo ypatinga šventinė nuotaika, kurią, mūsų manymu, pajuto ir jame dalyvavę kitų tautinių bendrijų, žiniasklaidos atstovai, Tautinių bendrijų namų darbuotojai ir ypač gausiai šį kartą susirinkę vaikai.

Šventės metu skambėjo azerbaidžaniečių liaudies ir klasikinė muzika, buvo šokami etnografiniai šo-

kiai, gimtąja kalba skaitomi azerbaidžaniečių poetų ir tautosakos kūriniai, skirti Naujųjų Metų šventei. Dalyviai ir svečiai buvo vaišinami tautiniais patiekalais, kuriuos paprastai azerbaidžaniečiai gamina ir kuriais puošia šventinį stalą iškilmių metu. Viskas vyko natūraliai – betarpiškas bendravimas, šilti sveikinimo žodžiai, šypsenos, draugiški linkėjimai, vaikystės prisiminimai, tarsi vienai šeimai būdingas artimo jausmas... ir todėl visi ilgai nenorėjo išsiskirti.

NOVRUZ apeigos darė įtaką daugelio azerbaidžaniečių tradicijų ir papročių atsiradimui, jų pasaulėžiūros formavimuisi, tautino mentaliteto įtvirtinimui. Visiems pasaulio azerbaidžaniečiams NOVRUZ yra gerumo, meilės žmogui, gamtai, susitaikymo, dosnumo, svetingumo, pagarbos vyresniajai kartai, mirusiųjų pagerbimo, tikėjimo ir vilties šventė. Todėl ir nuo šios kovo 21-ąją įvykusios NOVRUZ šventės Lietuvos azerbaidžaniečiai pradėjo gyventi su nauja viltimi, tikėdami savo ir Lietuvos ateitimi.

Mahiras GAMZAJEVAS
Lietuvos azerbaidžaniečių
bendrijos pirmininkas

Tautinių mažumų ir išeivijos departamento generalinis direktorius A.Petrauskas įteikia Azerbaidžano Respublikos Prezidento Ilhamo Alijevo padėkos raštą bendrijos pirmininkui Mahirui Gamzajevui

NOVRUZ šventės dalyviai

Šv.Velykų šventė

Šv.Velykų šventės akimirkos

Šiais metais visi pasaulio krikščionys Šv.Velykas šventė tą pačią dieną - balandžio 11 d. Tai paskatino grupę tautinių bendrijų Vilniuje organizuoti bendrą Šv.Velykų šventę Žinijos draugijos salėje. Renginį rėmė Tautinių mažumų ir išeivijos departamentas ir Tautinių bendrijų namai. Buvo sutarta, jog kiekviena tautinė bendrija į šventę pakviest savo dvasininkus, bendram stalui patieks tautinius šventinius velykinius patiekalus ir tradicinę velykinę kompoziciją.

Gausiai susirinkusius šventės dalyvius, aštuonių Lietuvoje gyvenančių tautybių atstovus, su Šv.Velykomis pasveikino pranciškonų vienuolis brolis A.Peškaitis. Jis pakvietė visus bendrai maldai.

Stačiatikių šventikas P. Miuleris, pasveikinęs susirinkusius, pabrėžė ekumeninius Vilniaus tikinčiųjų ir įvairių bažnyčių dvasininkų jausmus bei mūsų mieste vyraujančią dvasinę laisvę.

Rytų apeigų katalikų (unitų) dvasininkas tėvas Pavlo Jachimec Vilniaus Švč. Trejybės bažnyčios klebonas, sveikinimą šventės dalyviams papildė gražia šventine giesme.

Susirinkusius sveikino Kristina Ivanauskienė, liuteronų bažnyčios kunigo padėjėja.

Savo gimtosiomis kalbomis šventės dalyvius sveikino tautinių mažumų ir religinių bendrijų atstovai.

Puikiai šventės puošmena tapo Znamenskio cerkvės choro (vadovė S.Bosaitė) pasirodymas. Jis sugiedoję giesmių, skirtų Kristaus Prisikėlimui, ciklą.

Šventės dalyviams koncertavo ir vokiečių bendruomenės atstovai.

Tai buvo šviesi ir graži šventė. Daugelis jos dalyvių išreiškė pagėdavimą tokiam bendram šventės organizuoti kiekvienais metais.

Ruslan ARUTIUNIAN
Tautinių bendrijų tarybos
pirmininkas

Įvyko trečioji ataskaitinė rinkiminė konferencija

Š.m. kovo 10 d. Tautinių bendrijų namuose įvyko Lietuvos azerbaidžaniečių bendrijos trečioji ataskaitinė rinkiminė konferencija.

Gausiai susirinkę konferencijos dalyviai iš klausė bendrijos valdybos veiklos bei išdininko ataskaitas. Šia tema pranešimus skaitė bendrijos pirmininkas M.Gamzajevs ir išdininkas M.R.Kerimov. Aptardami ataskaitinius pranešimus, kalbėjo valdybos nariai bei aktyvūs bendrijos veiklos dalyviai A.Tagirov, T.Mirzojev, N.Kadyrov, S.Nurulajev, A.Mamedov, H.Novbacht, A.Mustafajev ir kiti. Kalbėję iš esmės pritarė bendrijos veiklai per ataskaitinį laikotarpį, jos orientacijai Lietuvos visuomeniniame - politiniame gyvenime, vykdomiems bendrijos tikslams ir uždaviniams, siekiant puoselėti tautines tradicijas ir papročius, išsaugoti religinį, tautinį savitumą bei tautos istorinę atmintį. Buvo pareikštas pritarimas bendrijos veiksmams ir atliktiems darbams Lietuvos įstojimo į Euroatlantines struktūras bei Europos Sąjungą kontekste. Ypač buvo akcentuoti atlikti darbai, organizuoti svarbūs renginiai, susiję su azerbaidžaniečių kultūrinių ir dvasinių vertybių išsaugojimu bei sklaida Lietuvoje, jų sąveika su kitų Lietuvoje bei Europos Sąjungoje gyvenančių tautų bei etninių grupių kultūra naujomis istorinėmis sąlygomis. Daugelis pa-

siūlė bendrijos veiklą per ataskaitinį laikotarpį įvertinti gerai ir tokiems pasiūlymams buvo vienbalsiai pritarę. Tačiau buvo nurodytos ir nepakankamai vykdomos bendrijos veiklos sritys, susijusios su azerbaidžaniečių vaikų sekmadieninių mokyklų steigimu, bendrijos padalinių įkūrimu kituose šalies miestuose ir rajonuose, bendrijos svetainės atidarymu elektroniniame tinklapyje ir kt. Buvo išsakyta nuomonė, kad ir toliau reikėtų palaikyti ryžius su etninės Tėvynės valstybinėmis, vyriausybinėmis ir visuomeninėmis organizacijomis, visuomenės ir kultūros atstovais, mokslininkais, menininkais. Įgyvendinant šiuos tikslus, panaudoti ir šiuolaikines masinės informacijos priemones. Kai kurie konferencijos dalyviai išdėstė Lietuvos azerbaidžaniečių patiriamus sunkumus lietuvių kalbos mokymosi, integravimosi į šalies kultūrinį, socialinį, visuomeninį bei ekonominį gyvenimą atžvilgiu, palietė bedarbytės problemą, pasiūlydami dalinius šių opių klausimų sprendimo būdus. Buvo pateikti pasiūlymai, susiję su narystės azerbaidžaniečių bendrijoje klausimais, nario mokesčio dydžiu, kai kuriais pakeitimais bendrijos įstatuose. Apšvarsčius šiuos klausimus, bendrijos pirmininkas buvo įpareigotas bendrijos įstatų pakeitimus įregistruoti atitinkamose valstybės institucijose.

Konferencijos darbe dalyvavo Tautinių bendrijų tarybos prie Tautinių mažumų ir išeivijos departamento koordinadorius Imantas Melianas. Jis kalbėjo apie Tautinių bendrijų tarybos darbą ir azerbaidžaniečių bendrijos atstovo veiklą.

Konferencija išrinko naują bendrijos valdybą iš 9 narių, išdininką bei revizijos grupę. Įvyko bendrijos pirmininko rinkimai. Į šias pareigas konferencijos dalyviai pasiūlė tris – S.Nurulajev, M.Gamzajev bei S.Mamedovos kandidatūras. Atviro balsavimo būdu absoliučia balsų dauguma bendrijos pirmininku naujai kadencijai buvo išrinktas filologas – istorikas Mahiras Gamzajevs. Taip pat jis buvo išrinktas bendrijos atstovu Tautinių bendrijų taryboje.

Konferencijos darbo pabaigoje išrinktas bendrijos pirmininkas padėkojo už jam pareikštą pasitikėjimą ir išdėstė svarbiausius bendrijos tikslus bei uždavinius artimiausiam laikotarpiui. Jis pakvietė visus tautiečius susitelkti bendram kūrybiniam darbui, bendrijos organizacinės struktūros stiprinimui ne tik tautinio savitumo, tradicijų, papročių išsaugojimui, bet ir bendražmogiškų vertybių puoselėjimui.

Mahiras GAMZAJEVAS
Lietuvos azerbaidžaniečių
bendrijos pirmininkas

Graikų bendruomenės trečiasis seminaras

Birželio 9 d. Graikų bendruomenė Lietuvoje „Pontos“ Lietuvos ir užsienio šalių draugijos asociacijoje organizavo seminarą „Nikėjos Bizantija“. Tai tęstinio šios bendruomenės projekto „Bizantijos kultūrinis palikimas“ trečioji dalis.

Seminaro metu Kauno Vytauto Didžiojo universiteto profesorius, Lietuvos ir užsienio šalių draugijų asociaci-

jos prezidentas, Lietuvos Nepriklausomybės akto signataras Bronius Genzelis nagrinėjo bizantiškumo idėjas kultūroje. Europos Komisijos delegacijos Lietuvoje vadybininkas Wolfgang Koeth analizavo Bizantijos ir Europos Sąjungos istorijos aspektus. Graikų bendruomenės Lietuvoje „Pontos“ tarybos narė, etikos ir teatro mokytoja ekspertė Raisa Melnikova supažindino semi-

naro dalyvius su Bizantijos teatro ypatumais. Apie krikščionišką meną Bizantijos imperijoje pasakojo Vilniaus universiteto istorijos teorijos ir kultūros istorijos katedros doktorantas Tomas Pavilanskas. Vilniaus Senamiesčio vidurinės mokyklos istorijos mokytojas ekspertas Vitalijus Fursovus kalbėjo apie Bizantiją nuo antikos iki šių laikų.

Svečiuose Azerbaidžano Respublikos Ministras Pirmininkas

Susitikimo akimirkos. Iš dešinės - Azerbaidžano Respublikos Ministras Pirmininkas A.Rasizadė, Lietuvos azerbaidžaniečių bendrijos pirmininkas M.Gamzajevs, Lietuvos Respublikos Nepaprastoji ir Įgaliotoji ambasadorė Azerbaidžane H.Kobeckaitė, Azerbaidžano Respublikos Užsienio reikalų ministro pavaduotojas Ch.Chalafov

Svečias Lietuvos azerbaidžaniečių bendrijos darbo kabinete susipažįsta su dokumentų ir nuotraukų, susijusių su bendrijos veikla, ekspozicija

2004 m. balandžio 1-3 d.d. Vilniuje lankėsi oficiali Azerbaidžano Respublikos Vyriausybinių delegacija, vadovaujama Ministro Pirmininko Artūro Rasizadė. Nepriklausomų Lietuvos ir Azerbaidžano tarpvalstybinių santykių istorijoje tokio lygio delegacija buvo atvykusi pirmą kartą.

Specialus lėktuvas tarptautiniame Vilniaus oro uoste nusileido balandžio 1 d. 16 val. Ir tą pačią dieną 18 val. gausi delegacija aplankė Lietuvos azerbaidžaniečių bendriją Vilniuje, Tautinių bendrijų namuose, kur įvyko svečių ir Lietuvoje gyvenančių jų tautiečių susitikimas bei pokalbis prie apskrito stalo. Tą vakarą Tautinių bendrijų namų svetainė priminė užsienio diplomatus priimančią oficialią rezidenciją – vyravo rimtis ir iškilmingumas, pleveno Lietuvos ir Azerbaidžano valstybių vėliavos, skambėjo valstybių himnai, akylai ir budriai stebėjo apsaugos darbuotojai. Tačiau kartu su oficialumu akivaizdžiai buvo jaučiamas bendravimo betarpiškumas, šiluma ir nuoširdumas, nes vis dėlto susitiko tautiečiai.

Be Ministro Pirmininko, pokalbyje dalyvavo Ministro Pirmininko pirmasis pavaduotojas Abas Abasov, Finansų ministro pirmasis pavaduotojas Ilgar Fatizadė, Užsienio reikalų ministro pavaduotojas Chalaf Chalafov, Mokesčių ministro pavaduotojas Namik Alijev, Valstybinio muitinės komiteto pirmininko pavaduotojas Rafael Mirzojev, Ministro Pirmininko padėjėjas Tofik Sarydžalinski ir kiti oficialios delegacijos nariai.

Lietuvos azerbaidžaniečių bendrijos pirmininkas M. Gamzajevs, pradėdamas pokalbį, šiltai pasveikino svečius ir supažindino juos su bendrijos veikla nuo jos įsteigimo iki šių dienų. Jis papasakojo apie atliktus darbus, bendrijos tikslus ir uždavinius, jos užimamą vietą Lietuvos visuomeniniame, politiniame ir kultūriniame gyvenime, ryšius su istorine tėvyne, bendrijos veiklos perspektyvas naujomis istorinėmis sąlygomis

po Europos Sąjungos plėtos, apie Lietuvos azerbaidžaniečių gyvenimą, jų lūkesčius, problemas ir kitas aktualijas.

Ministras Pirmininkas A. Rasizadė kalbėjo apie šiandien Azerbaidžane vykstančius politinius, ekonominius ir visuomeninius procesus, reformas, šalies dedamas pastangas integruotis į Europos Sąjungos struktūras, tarpvalstybinių santykių su Lietuva aktualijas, Kalnų Karabacho problemą ir jos sprendimo perspektyvas, apie numatytas pasirašyti Lietuvos ir Azerbaidžano tarpvalstybines sutartis, jų reikšmę ir kitus klausimus.

Bendrijos nariai išskėlė daug opijų, jiems rūpimų problemų, susijusių su supaprastintu vizų režimo įvedimu tarp Lietuvos ir Azerbaidžano valstybių, Azerbaidžano Respublikos diplomatinės atstovybės įsteigimu Vilniuje, Azerbaidžano Respublikos pilietybės, nekilnojamojo ir kito turto paveldėjimu, Azerbaidžane išduotų aukštųjų mokymo įstaigų diplomų pripažinimu Europos Sąjungoje. Buvo kalbėta apie kalbos ir istorijos kursų, poilsio stovyklų Azerbaidžane organizavimo perspektyvas emigracijoje gimusiems naujos kartos atstovams, metodinę ir materialinę paramą azerbaidžaniečių sekmadieniems mokykloms, lėšų skyrimą bendrijos veiklos programoms ir integracijos projektų vykdymui, tiesioginės oro linijos tarp Vilniaus ir Baku atidarymo galimybes. Bendrijos pirmininkas ypatingai akcentavo lietuvių ir azerbaidžaniečių mokslinių, kultūrinių ir literatūrinių ryšių svarbą ir būtinybę šioje srityje pasirašyti tarpvalstybines bendradarbiavimo sutartis. Be to jis pareiškė nuomonę, kad bendrijos ryšiai su Azerbaidžano Respublikos Užsienio reikalų ministerija, Švietimo ir Kultūros ministerijomis, Jaunimo, sporto ir turizmo reikalų ministerija bei kitomis vyriausybėmis institucijomis turėtų būti tampresni ir paprašė Ministrą Pirmininką asmeniškai skatinti tokių santykių suaktyvinimą.

Susitikime dalyvavo ir Latvijos azerbaidžaniečių bendrijos pirmininkas Ulduzchan Achmedov bei jo pavaduotojas Zijafat Ibrahimov, kurie Ministrui Pirmininkui išdėstė Latvijos azerbaidžaniečių problemas.

Susitikime kalbėjo Tautinių mažumų ir išeivijos departamento generalinio direktoriaus pavaduotojas Stanislav Vidtmann, kuris svečius informavo apie Lietuvos vykdomą politiką ir Vyriausybės atliekamus konkrečius darbus tautinių mažumų srityje, tautinių bendrijų programų ir projektų finansavimą, Tautinių bendrijų namų veiklą, Departamento tarptautinius ryšius su kitose valstybėse veikiančiomis institucijomis, Lietuvos pasirašytas ratifikuotas tarptautines konvencijas tautinių mažumų klausimais ir k.t. Jis taip pat kalbėjo apie Lietuvos azerbaidžaniečių bendrijos veiklą šalies kontekste, jos atliktus darbus įvertino teigiamai.

Daugelį iškeltų klausimų Ministras Pirmininkas pažadėjo svarstyti Vyriausybės posėdyje ir priimti atitinkamą sprendimą, o kai kuriuos pavedė išnagrinėti ir spręsti oficialios delegacijos nariams – ministrų pavaduotojams tiesiog pokalbio metu.

Ministras Pirmininkas A. Rasizadė azerbaidžaniečių bendrijai įteikė enciklopedijas, žinytus, naujas knygas, valstybės atributiką, žemėlapius, o bendrijos pirmininkas įteikė jam atminimo dovanas.

Susitikime dalyvavo ir Lietuvos Respublikos Nepaprastoji ir Įgalioto-

ji ambasadorė Turkijoje, Azerbaidžane ir Uzbekistane p. Halina Kobekaitė, kuri lydėjo šią oficialią delegaciją.

Be jokios abejonės, šis renginys tapo vienu iš svarbiausių pastarųjų metų įvykių Lietuvos azerbaidžaniečių bendrijos gyvenime ir veikloje.

Kitą dieną, t.y. š.m. balandžio 2 d. buvo pasirašytos šios sutartys: Lietuvos Respublikos ir Azerbaidžano Respublikos susitarimas dėl dvigubo apmokestinimo išvengimo pajamų ir kapitalo mokesčių atžvilgiu; Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Azerbaidžano Respublikos Vyriausybės susitarimas dėl tarpusavio pagalbos munitinės veiklos srityje; tarpžinybinis Lietuvos Respublikos Finansinių nusikaltimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministerijos ir Azerbaidžano Respublikos mokesčių ministerijos susitarimas dėl bendradarbiavimo kovojant su teisės pažeidimais mokesčių srityje, taip pat Lietuvos Respublikos Premjero A. Brazausko ir Azerbaidžano Respublikos Ministro Pirmininko A. Rasizade protokolas.

Mahiras GAMZAJEVAS
Lietuvos azerbaidžaniečių
bendrijos pirmininkas

Susitikimo su Azerbaidžano Respublikos Ministru Pirmininku A.Rasizade dalyviai ir svečiai Tautinių bendrijų namų svetainėje

Azerbaidžano Nepriklausomybės 86-ųjų metinių minėjimas

Š.m. gegužės 28 d. sukako 86 metais, kai 1918 m. buvo paskelbtas Azerbaidžano Nepriklausomybės Aktas ir pradėta kurti Azerbaidžano Demokratinė Respublika.

Šio visai azerbaidžaniečių tautai ir jos valstybingumo istorijos raidai svarbaus ir reikšmingo įvykio sukakties išvakarėse, gegužės 27 d., Lietuvos azerbaidžaniečių bendrija Vilniuje, Lenkų kultūros namuose, organizavo iškilmingą minėjimą.

Šį kartą Nepriklausomybės šventėje ženkliai vyravo meninė programa. Daugiau nei valandą Kultūros namų didžiojoje salėje skambėjo muzika, buvo skaitomos eilės, šokami liaudies šokiai.

Šventės dalyviai ypač šiltai sutiko Varėnos rajono Merkinės V.Krėvės-Mickevičiaus vidurinės mokyklos jaunimo lietuvių liaudies dainų ir šokių ansamblio „Sukčius“ pasirodymą. Lietuvos azerbaidžaniečių bendriją su šia mokykla sieja kūrybiniai ryšiai, bendri renginiai, susiję su lietuvių literatūros klasiko Vinco Krėvės asmenybe. Rašytojo gyvenimo ir veiklos Baku periodo

(1909-1920) paskutinis laikotarpis (1916-1920) yra betarpiškai susijęs su Azerbaidžano tautinio atgimimo, Nepriklausomybės paskelbimo ir Valstybės kūrimosi procesais. Rašytojo kraštiečių – Merkinės V.Krėvės-Mickevičiaus vidurinės mokyklos direktorės Reginos Sakalauskienės ir Merkinės seniūno Gintauto Tebėros šilti sveikinimo žodžiai, įteiktas dzūkiškas naminis pyragas ir kitos dovanos, moksleivių puikiai atlikti dzūkiški liaudies šokiai azerbaidžaniečiams suteikė daug malonių akimirkų, draugiškų jausmų.

Turkijos Respublikos ambasada Lietuvoje Lietuvos azerbaidžaniečius taip pat pasveikino muzikine programa. Turkų tautiniais rūbais pasipuošusios Vilniaus universiteto turkų liaudies šokių kolektyvo narės atliko keletą senovinių turkų liaudies šokių, kurie salėje irgi sukėlė daug teigiamų emocijų, nes šie šokiai ir muzikos, ir atlikimo, ir šokėjų aprangos atžvilgiu labai priminė azerbaidžaniečių liaudies šokius.

Kauno dramos teatro aktorė, „poezijos artistė“ Virginija Kochanskytė meistriškai skaitė azerbaidžaniečių rašytojų kūrinius, išverstus į lietuvių kalbą. Iškilmingai skambėjo poezijos klasikų Nizami, Chagani, Mirza Šafi Vazeho (vertė Linas Broga), Huseino Džavido (vertė Pranas Raščius), Samedo Vurguno (vertė Albinas Žukauskas ir Jonas Jakštas), Rasulo Rza (vertė Sigitas Geda), Bachtijaro Vahabzadė (vertė Alfonsas Bukontas) ir kitų azerbaidžaniečių poetinio žodžio meistrų posmai.

Į šventę buvo atvykę ir svečiai iš tolimojo Azerbaidžano. Vakare dalyvavo visa Azerbaidžano nacionalinė krepšinio rinktinė, kuri tuo metu stovyklavo Kaune. Iškilmių metu kalbėjo ir Lietuvos azerbaidžaniečius pasveikino komandos vyr. treneris, olimpinis čempionas, įžymus oranžinio kamuolio meistras Rimas Kurtinaitis, jau trečius metus treniruojantis šią komandą Azerbaidžano sostinėje Baku, kur nuvyko dabartinio Azerbaidžano Respublikos

Prezidento Ilhamo Alijevo kvietimu. (Prieš porą metų dabartinis Prezidentas buvo Azerbaidžano Nacionalinio Olimpino Komiteto Prezidentu.) Po ištartų nuoširdžių sveikinimo žodžių, R.Kurtinaitis įteikė bendrijos pirmininkui simbolinę dovaną – krepšinio kamuolį, ant kurio puikavosi visų nacionalinės komandos žaidėjų parašai.

Šventėje netrūko gražių pavasario gėlių puokščių, šiltų sveikinimo žodžių bei lietuvių akims netradicinių vaišių.

Be minėtų svečių, šventiniame renginyje dalyvavo Turkijos Respublikos ambasadorė Lietuvoje J.E. Šanivar Kizildeli, Turkijos ambasados diplomatinis darbuotojas Erdal Sajlyk, Kazachstano Respublikos ambasados Lietuvoje antrasis sekretorius Ajan Kašabajev, šios ambasados patarėjas, konsulas Žalgas Adilbajev, Rusijos Federacijos ambasados Lietuvoje pirmasis sekretorius Jevgenij Tabačnikov, Lietuvos Respublikos Seimo Žmogaus teisių komiteto pirmininkas Gediminas Dalinkevičius, Seimo narys Artūras Melianas, Tautinių mažumų ir išeivijos departamento prie LRV generalinis direktorius Antanas Petrauskas bei kiti Departamento atsakingi darbuotojai, Tautinių bendrijų tarybos koordinatorius Imantas Melianas, Lietuvos žydų, estų, totorių, vokiečių, rumunų, rusų, lenkų, uzbekų, gudų, čečėnų ir kitų tautinių bendrijų lyderiai bei atstovai, poetas ir vertėjas Alfonsas Bukontas, dailininkas Alfonsas Čepauskas, Tarpnacionalinės koordinacinės asociacijos, veikusios 1988-1992 m., pirmininkas Vladimiras Gražulis ir daug kitų garbingų svečių.

Manome, kad šis šventinis renginys tapo dar vienu įvairių tautų kultūrų sąveikos, dvasinių ir materialinių vertybių sintezės bei Vilniaus kultūrinio gyvenimo paįvairinimo, praturtinimo pavyzdžiu.

Mahiras GAMZAJEVAS
Lietuvos azerbaidžaniečių
bendrijos pirmininkas

Azerbaidžano nacionalinės krepšinio rinktinės treneris Rimas Kurtinaitis po sveikinimo bendrijos pirmininkui Mahirui Gamzajevui įteikia simbolinę dovaną – krepšinio kamuolį su rinktinės narių autografais

Paminėtos Taraso Ševčenkos 190-osios gimimo metinės

Kovo 9 d. Ukrainos ir Lietuvos visuomenė pažymėjo didžiojo Ukrainos poeto, dailininko, filosofo Taraso Ševčenkos 190-ąsias gimimo metines.

Vilniuje, Pilies g. 10, prie namo, kuriame gyveno poetas, buvo atidengta nauja memorialinė lenta.

Jubiliejinių renginių dalyviai padėjo gėles prie Taraso Ševčenkos memorialinės lentos Vilniaus universiteto Istorijos fakultete.

Vakare Vilniaus universiteto Teatro salėje vyko iškilmingas šventinis koncertas, kuriame dalyvavo tarptautinių konkursų laureatai, nusipelnę Ukrainos artistai – solistės Liudmyla Romanova ir Halyna Turčiak bei kompozitorius Oleg Marcynkivskij.

Jubiliejines iškilmes, skirtas Taraso Ševčenkos 190-osioms gimimo metinėms pažymėti, organizavo ir rėmė Taraso Ševčenkos fondas, Tautinių mažumų ir išeivijos departa-

Memorialinės lentos Tarasui Ševčenkai atidengimo ceremonijos dalyviai

mentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, Vilniaus ukrainiečių

bendrija ir Lietuvos ukrainiečių kultūros centras.

Tarptautinės romų dienos minėjimas

Čigonų, kuriuos šiais laikais primta vadinti romais, kaip tautos su savita kultūra istorijos pradžia pasimeta kažkur amžiuose ir palieka pėdsakus tai Tolimuose Rytuose, tai Europoje, tačiau visur ir visais laikais jie išgyvendavo ekstremalių socialinių ir politinių persekiojimų periodus.

1971 m. Pirmojo Tarptautinės romų sąjungos kongreso Londone metu 70 delegatų, atstovaujančių romus iš 22 šalių, susijungė ir vieningai paskelbė balandžio 8-ją Tarptautine romų diena. Pirmojoje konferencijoje buvo priimti Romų vėliava ir himnas „Jelem Jelem“ (autorius Džario Dževanovik).

2002 m. pirmą kartą mūsų šalyje Lietuvos čigonų bendrija „Čigonų laužas“ surengė Tarptautinės romų nacionalinės dienos minėjimą, skirtą romų atsiradimo Europoje 1000-mečiui – „Roma Millenium“. Vienas iš svarbiausių minėjimo momentų – ceremonija prie upės, kurios metu renginio dalyviai, paminėdami romų protėvius – klajoklius, plukdė gėles Nėries upe.

Šiais metais balandžio 7 d. Tarptautinės romų dienos minėjimas įvyko Vilniaus Rotušėje.

Minėjimą pradėjo Lietuvos čigonų bendrijos „Čigonų laužas“ prezidentas Josif Tyčina.

Iškilmingo posėdžio pradžioje skambėjo Lietuvos himnas, Romų tautinė giesmė „Jelem Jelem“.

J. Tyčina pabrėžė, kad balandžio 8 dieną visoje Europoje, Indijoje, iš kur atkeliavo mūsų protėviai, Rytų šalyse – visur romai mini savo istoriją, kuri skiriasi nuo kitų tautų, pagerbė savo kalbos, kultūros ir tradicijų saugotojus. Jis padėkojo visiems susirinkusiems svečiams už pagarbą ir dėmesį romų bendruomenei, už malonumą būti ir švęsti kartu.

Lietuvos romus Tarptautinės romų dienos proga sveikino Tautinių mažumų ir išeivijos departamento generalinio direktoriaus pavaduotojas Stanislav Vidtmann. Jis pabrėžė Lietuvos valstybės nuolatinį dėmesį romų socialinio, pilietinio statuso stiprinimui.

Minėjime kalbėjo Lietuvos Respublikos Seimo Žmogaus teisių komiteto pirmininkas G. Dalinkevičius, Lygių galimybių kontrolierė A. Burneikienė, LR Seimo kontrolierė R. Šalaševičiūtė, Vilniaus miesto mero pavaduotojas G. Paviržis, Švietimo kaitos fondo direktorius Vytautas Toleikis.

Renginyje dalyvavo ir kaimyninių šalių romų organizacijų atstovai: Estijos romų organizacijos pirmininkas Roman Lutt, Romų organizacijos „Nevo drom“ (Latvija) pirmininkas Anatolij Berezovskij, Baltarusijos romų organizacijos atstovas Nikolaj Kalinin.

Pertraukos metu susirinkusieji buvo pakviesti į Andrew Mikšio fotografijos parodos „Lietuvos romai“ atidarymą.

Minėjimo dalyviams koncertavo romų muzikos ansambliai, dainininkai, šokėjai.

Svetlana NOVOPOLSKAJA
Romų visuomenės centro
direktorė

Graikų bendruomenė Lietuvoje „Pontos” tęsia savo projektą

Graikų bendruomenė Lietuvoje „Pontos” tęsia savo projektą „Bizantijos kultūrinis palikimas”.

Balandžio 23 d. Tautinių bendrijų namuose įvyko antrasis projekto seminaras „Konstantinopolis ir kryžiuočiai”. Seminare pranešimus skaitė Vilniaus universiteto profesorius dr. Vladislav Sotirovič, Europos delegacijos Lietuvoje vadybininkas Volfgan Koeth, Graikų bendruomenės Lietuvoje „Pontos” tarybos narė, etikos ir teatro mokytoja ekspertė Raisa Melnikova, Lietuvos baltarusių bendruomenės narys, istorikas Pavel Savčenko, Lietuvos ukrainiečių kultūros centro pirmininkė dr. Nadia Neporožnia, Lietuvos graikų visuomeninių organizacijų asociacijos prezidentas Georgios Macukatov.

Seminaro atidaryme dalyvavo ir kalbėjo Lietuvos Respublikos Seimo Žmogaus teisių komiteto pirmininkas Gediminas Dalinkevičius.

Seminaro dalyvius sveikina stačiatikių šventikas tėvas Vitalijus

Atminimo kino vakaras

Balandį pavasaris tampa pilnateisiu gamtos šeimininku – žemė pasidengia žaliu pirmosios žolės kilimu, medžiai pasipuošia pumpurais. Tuo metu šiltuosiuose Armėnijos rajonuose medžiai jau žydi. Trumpai tariant, balandis – atgimimo mėnuo, ir daugelis tautų tuomet švenčia įvairias šventes. Armėnai – taip pat ne išimtis. Tačiau, artėjant balandžio pabaigai, armėnų širdyse kyla nerimas.

Balandžio 24 d. – Gedulo diena Armėnijoje ir armėnų bendruomenėse užsienyje. Jerevane nuo ankstyvo ryto iki vėlyvo vakaro šimtai tūkstančių žmonių eina prie paminklo genocido aukoms ir puokštėmis gėlių prie Amžinosios ugnies pagerbia nekaltų aukų atminimą, tūkstan-

čiuose armėnų bažnyčių visame pasaulyje vyksta gedulingos pamaldos.

Lietuvos armėnai šią dieną užsakydavo bažnyčioje gedulingas mišias ir susirinkdavo prie savo pastatyto chačkaro (akmeninio kryžiaus) Kryžių kalne netoli Šiaulių. Šiais metais ši tradicija buvo truputį pakeista. Po mišių bažnyčioje Lietuvos armėnų sąjungos nariai ir svečiai susirinko Skalvijos kino centre į Liudmilos Sahakianc filmo „Ant slenksčio“, kuriame pagrindinį vaidmenį vaidina R. Adomaitis, peržiūrą.

Lietuvos armėnų sąjungos organizuotą kino vakarą pradėjo Skalvijos

Komitasas

kino centro direktorė, kino kritikė Ž.Pipinytė. Tautinių bendrijų tarybos pirmininko ir Lietuvos armėnų sąjungos tarybos nario Ruslano Arutiuniano pasiūlymu susirinkusieji tylos minute pagerbė per 1,5 milijono žuvusiųjų atminimą. R.Arutiunianai trumpai supažindino susirinkusiuosius su politine situacija Turkijoje I pasaulinio karo metais ir Komitaso asmenybe, kurio tragiška biografija pagrįstas filmo vyksmas.

1915 m. balandžio 24 d. – iš dalies yra simbolinė data. Žinoma, kad masinės armėnų žudynės prasidėjo vasario mėnesį ir tęsėsi ištisus metus bei po to dar keletą metų, tačiau tauta gedulo diena pasirinko būtent balandžio 24 d., nes tada, naktį į šeštadienį, Stambule buvo areštuota daug armėnų inteligentijos atstovų: apie 800 rašytojų ir žurnalistų, dailininkų, mokslininkų ir advokatų, gydytojų ir mokytojų, dvasininkų. Sekančiomis dienomis areštuotojų skaičius pasiekė 2345 asmenis. Juos nuvežė toliau nuo sostinės ir žiauriai kankindami išžudė. Žuvusiųjų tarpe buvo poetai Danielas Varužanas, Siamanto, Rubenas Sevakas, rašytojas ir Turkijos parlamento deputatas Grigorias Zohrabas. Vienintėlis gyvas tame pragare išliko mokytojas vienuolis Komitasas.

Komitasas buvo genialus kompozitorius, muzikos teoretikas, chormeisteris, pedagogas. Jis buvo tiek išgarsėjęs Vakarų Europoje ir Artimuosiuose Rytuose (ypač po sėkmingų gastrolių po Europos šalis), jog buvo įsakytas saugiai sugrąžinti jį į sostinę. Tačiau jau buvo per vėlu – nuo pamatyto ir pergyvento siaubo Komitasas išprotėjo. Likusį gyvenimą Komitasas praleido psichiatrinėje ligoninėje Paryžiuje, kur ir mirė 1935 m. Jo palaikai buvo atvežti į Armėniją ir palaidoti Jerevano Panteone.

Renginio metu pagrindinio vaidmens atlikėjas R.Adomaitis prisiminė, kaip jis gavo kvietimą filmuotis, kaip skrido į Jerevaną, kokiomis sąlygomis buvo kuriamas filmas. Atsitiktinai šių eilučių autorius skrido tuo pačiu perpildytu lėktuvu ir stebėjosi: kodėl žymus aktorius tokiu metu skrenda į Jerevaną? Negalėjai

net pagalvoti, kad jis skrenda filmuotis. Buvo paskutiniojo XX a. dešimtmečio pradžia, be to – žiema, Armėnijoje nebuvo elektros, namai nekūrenami, trūko maisto produktų. Tačiau R.Adomaitis apie tamsą ir šaltį, apie tai, kaip filmavimo grupė susirinkusi apie „kerogazą“ virė visiems valgi, pasakojo su tokia šiluma ir meile, jog buvo aišku – svarbu ne filmo kūrimo sąlygos, svarbu – žmoniškumas ir tarpusavio supratimas. Kažkas aktorius paklausė, ar Jerevane jam niekas nesakė, kad jis pats panašus į Komitą? „Ne, - atsakė R.Adomaitis. – Man tiesiog sakė, kad aš labai panašus į armėną.“ Filmą peržiūra patvirtino ir viena, ir kita. Dėkinga aktorius išvaizda puikiai padeda perteikti tą bendražmogišką skausmą bei išgyvenimus, kurie tenka filmo herojui. Aktorius betarpiškai persikūnija į vaidmenį, kartu išlikdamas pačiu savimi, ir R.Adomaitis, pažįstamas iš daugelio filmų, tampa Komitą, o kartu ir armėnu. Tai patvirtina ir aktorius žodžiai, pasakyti prieš filmo peržiūrą – filmas yra biografinis, tačiau ne iki galo.

Filmą kūrėjai siekė per Komitąso likimą parodyti armėnų tautos likimą. Ir tai pavyko. Filme nėra širdį draskančių, kupinų kraujo scenų. Armėnų tautos tragedija atskleidžiama per Komitąso vidinius išgyvenimus. Jo sąmonėje žlunga visas pasaulis, o šios tragedijos fone aplink jį įvairiomis, daugumai žinomomis kalbomis skamba marionečių apkalbos, plepalai bei nesamoniškos. Pirmąją filmo dalį būtų galima apibūdinti žymaus prancūzų rašytojo Anatolio Franso žodžiais, pasakytais 1916 m. balandžio 9 d. Sorbonos universitete: „Rytuose miršta mūsų sesuo (...) todėl, kad ji dalijosi su mumis jausmais, mylėjo tai, ką mylime mes, kaip ir mes suvokė išmintį, teisingumą, poeziją, meną. Būtent tai ir yra jos nedovanotina kaltė...“

Filmą herojų persekioja košmarai, jis nesupranta, dėl ko dar reikia gyventi. Apie tai savo motinai iš Turkijos anuomet rašė žudynių liudininkas, jaunas vokiečių Raudonojo Kryžiaus karininkas Arminas Vagneris: „Ar aš galiu dar gyventi? Ar turiu

teisę kvėpuoti, kurti planus ateičiai, kuri atrodo fantastiškai nereali, kuomet aplink mane mirusių akių bedugnė?“ Tačiau galų gale filmo herojus randa savyje jėgų gyventi toliau. Kino filmo pabaigos epigrafu gali būti pranašiški Anatolijaus Franso žodžiai, pasakyti anksčiau minėtoje kalboje: „Armėnija miršta, tačiau ji atgims. Nedaug jai liko kraujo, tačiau tai neįkainuojamas kraujas, kuris pagimdys naują didvyrišką kartą“.

Taip, genocidas nuniokojo Vakarų Armėniją, kurioje tris tūkstantmečius gyveno armėnai, pirma laiko nutilo muzikinis Komitąso genijus... Tačiau to meto Turkijos vidaus reikalų ministro Taleato žodžiai „Nebėra armėnų klausimo, nes nebėra armėnų“ neatitinka realybės. Gimė nauja armėnų karta, šiandien taip pat gyvas ir Komitąsas. Iki šiol jo muzika keri ne tik armėnus. Tuo įsitikino ir kino vakaro dalyviai. Prieš pradėdant demonstruoti filmą, jauna talentinga dainininkė Asta-Hasmik Grigorian atliko Komitąso dainas „Krunk“ („Gervė“) ir „Antuni“ („Benamis“).

Komitąsas amžiams išliko ir tame mieste, kur praleido paskutinius savo gyvenimo metus. 2003 m. Paryžiuje (Prancūzijoje armėnų genocido viešas neįgimas yra baudžiamas įstatymu) atidengtas paminklas didžiajam kompozitoriui. Ant postamento užrašas prancūzų ir armėnų kalbomis: „KOMITASU, – kompozitoriui, muzikos teoretikui ir 1.500.000 armėnų genocido, kurį 1915 metais vykdė Osmanų imperija, aukoms atminti“.

Filmą „Ant slenskio“ buvo kuriamas iš tiesų sunkiomis sąlygomis. Nors filmuota XX a. dešimtojo dešimtmečio pradžioje, filmo premjera dėl įvairių priežasčių įvyko tik 2001 metais. R.Adomaitis po filmo peržiūros pasakojo, kad, atskridęs į filmo premjerą, Jerevano nepažino – šiltas, žydintis miestas, visas pasipuošęs šviesomis bei spalvomis.

Vahagn GRIGORIAN
Lietuvos armėnų sąjungos
atsakingasis sekretorius

Armėnijos spalvos

Gegužės 4 d. Balio Dvariono dešimtmetės muzikos mokyklos didžiojoje koncertų salėje „Armėnijos spalvos“ kerėjo klausą, žavėjo žvilgsnį salės foje. Vyko festivalio „Armėnijos spalvos“, kurį organizavo mokyklos vadovai kartu su Lietuvos armėnų sąjunga, baigiamasis koncertas. Daugiau kaip pusę metų Lietuvos ir keleto užsienio šalių muzikos mokyklų moksleiviai padedami mokytojų ruošėsi šiai dienai. Atrankos turuose šimtai solistų ir grupių demonstravo savo gebėjimus valdyti instrumentą ar balsą, atskleisti armėnų muzikos spalvas. Į baigiamąjį koncertą buvo atrinkti apie 25 solistai bei ansambliai.

Prieš prasidedant koncertui Didžiosios salės foje įvyko dailės darbų parodos atidarymas. Parodą, kurioje savo darbus pristatė jaunieji dailininkai iš Balio Dvariono dešimtmetės muzikos mokyklos, Vilniaus Jono Basanavičiaus vidurinės mokyklos, Vilniaus armėnų sekmadieninės mokyklos ir Jerevano Akopo Kodžoano dailės mokyklos (Armėnija), atidarė Balio Dvariono dešimtmetės muzikos mokyklos direktorė Laimutė Užkuraitienė. Savo sveikinimo kalboje Tautinių mažumų ir išeivijos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinis direktorius Antanas Petrauskas pabrėžė kitos kultūros suvokimo bei pažinimo reikšmę, kas ypač aktualu šiandien mūsų šaliai tapus Europos Sąjungos nare. Po parodos atidarymo visi susirinko į salę.

Koncertą didžiojo armėnų kompo-

zitoriaus Komitaso daina „O, mano gimtoji kalba“ pradėjo B.Dvariono mokyklos choras. Po to susirinkusiuosius pasveikino mokyklos direktorė Laimutė Užkuraitienė ir Lietuvos armėnų sąjungos prezidentas Araik Tunian. Scenoje keitėsi solistai ir ansambliai, vienus armėnų kompozitorių kūrinius keitė kiti ir žiūrovus nė akimirksniu neapleido jausmas, jog dalyvaujama puikioje muzikos šventėje. Koncertavo jaunieji talentai iš Vilniaus ir Maskvos, Utenos ir Elektrėnų – lietuviai, armėnai, rusai, skambėjo Sajat-Novos, A.Spendiariano, A.Chačaturiano, A.Babadžaniano, A.Arutiuniano, kitų autorių kūriniai ir „Armėnijos spalvos“, įsikūnijusios į nuostabią muziką, nuoširdžiai ir be-tarpiškai perteikiamą jaunųjų atlikėjų, naujai sužerėdavo visomis paletės spalvomis.

Visi koncerto dalyviai ir jų pedagogai buvo apdovanoti Lietuvos armėnų sąjungos padėkos raštais. Nebuvo įvardinti festivalio laureatai. Nes visi, net ir tie, kurie nepateko į baigiamąjį koncertą, jautėsi prizininiais. Aukščiausiu įvertinimu festivalio dalyviams, kaip ir koncerto klausytojams, tapo dvasinis tiltas, kurį savo nuoširdžiu muzikos kūriniais atlikimu nutiesė tarp armėnų ir lietuvių tautų. Pasitikėjimo ir tarpusavio supratimo tiltas - žymiai stipresnis už įvairias skambias frazes ir patikimus.

Todėl dar kartą norisi nuoširdžiai padėkoti visiems, padėjusiems įgyvendinti šį nuostabų projektą - Balio Dvariono dešimtmetės muzikos mokyklos direktorei Laimutei Užkuraitienei, pavaduotojai Leokadijai Buchmalecienei, fortepijono skyriaus vedėjai Jūratei Bundzaitei, Algimantui Veličkai, fortepijono skyriaus mokytojai Tatjanai Oganian, Jelenai Augaitienei, dailininkei Editai Suchockytei, koncerto vedančiajai Enrikai Džiaugienei, kuri koncerto pauzių metu puikiai ir turiningai pasakojo apie Armėniją - jos istoriją, kultūros vertybes, tradicijas.

Galima drąsiai teigti, kad Balio Dvariono mokykla savo projektu „Tarptautinis menų festivalis“, kurio metu ir vyko festivalis „Armėnijos spalvos“ įrašė naują spalvingą puslapį į savo veiklos metraščių.

Vahagn GRIGORIAN

Lietuvos armėnų sąjungos
atsakingas sekretorius

Nuotraukose: Festivalio „Armėnijos spalvos“ akimirks

Koncertas, skirtas Elenos Čiudakovos atminimui

Šiais metais studija „Lyra“ dešimtą kartą sukviėtė visus Elenos Čiudakovos talento gerbėjus į jos atminimo vakarus, kurie vyko Šv. Jonų Bažnyčioje ir Naujosios Vilnios kultūros centre.

Taip jau sutapo, jog balandžio ir gegužės mėnesiai yra reikšmingi Elenos Čiudakovos biografijoje. 1944 m. balandžio 29 d. ji pirmą kartą atvyko į Vilnių. Likimas lėmė, jog Elenos gimtadienį – gegužės 1 d. ir mirties dieną – 1973 m. balandžio 7 d., skiria tik 24 dienos...

1994 m. balandžio 29 d. surengtame koncerte, skirtame E.Čiudakovos atminimui, skambėjo jos mėgstamiausi kūriniai. Tuomet šiuos kūrinius dainavau aš. 1995 m. koncertu paminėjome „Lietuvos lakštingalos“ 70-ąsias gimimo metines ir tokie renginiai, skirti E.Čiudakovos atminimui, tapo tradicija. Dėkingi klausytojai prisimena ir laukia šių koncertų.

Begalinį džiaugsmą teikia ir tai, jog dažnai juose koncertuoja jaunieji atlikėjai.

Esu laiminga, kad vis daugiau ir daugiau mano mokinių tampa profesionalais ir pašvenčia save menui ir kūrybai. Kaip šviesus saulės spindulėlis, sužibęs padangėje, džiugina Natalijos Krauter talentas. Dešimt metų skiria mus nuo jos pirmojo koncerto, įvy-

Elenos Čiudakovos atminimui skirto koncerto akimirkos.

kusio buvusiuose Vidaus reikalų ministerijos kultūros rūmuose. Tai buvo jaunos lakštingalos, tik ką baigusios Lietuvos Konservatoriją, skrydis. Visą širdimi troškau, kad jos skrydis būtų laimingas, kad sėkmė jos neapleistų. Norėčiau paminėti pedagogus, padėjusius jai įkopti į kūrybinio meistriškumo viršūnes - šviesios atminties Vsevolodą Kubalskį, Šv.Dvasios vienuolyno regentą, mokiusį akapelinio dainavimo abėcėlės, Angeliną Petrulionienę,

supažindinusią dainininkę su profesionalaus dainavimo meno paslaptimis, profesorių Vladimirą Prudnikovą, plačiai atvėrusį kelią į meno ir muzikos pasaulį. Lietuva, Latvija, Rusija, Ukraina, Austrija klausėsi jos užburiančio ir nepamirštamo balso.

Gegužės 1 d. Šventų Jonų bažnyčioje gausiai susirinkusiems vilniečiams Natalija Krauter kartu su kitais atlikėjais padovanojo ištis nuostabų koncertą, skirtą dainininkės Elenos Čiudakovos atminimui. Akompanuojant vargonams, ji dainavo J.Bacho, G.Hendelio, V.A. Mocarto kūrinius, kurių niekada nepamirš tie, kas klausėsi jos dainavimo.

Aleksandras Isakovas atlikdamas sudėtingus vargonų muzikos kūrinius, leido visiems mums pajusti, kokia tai didinga ir kerinti muzika

Nuostabaus trio - N.Krauter (sopranas), A.Radziukynas (fleita) ir A.Isakovas (vargonai) - pasirodymas sukėlė ilgai netylančias ovacijas.

Koncerte dalyvavusi ilgametė Elenos Čiudakovos koncertmeisterė Halina Znaidzilauskaitė sakė: „Iš tolimos praeities aš išgirdau užburiančius garsus, priimtinus pagal dvasią, išraišką, lengvumą, neprikaištingą atlikimo techniką. Norėjosi šaukti – sustok, akimirka!“.

Jelizavieta KUCHARSKAJA

Graikijos Nepriklausomybės dienos minėjimas

Lietuvos graikų visuomeninių organizacijų asociacija kovo 27 d. Tautinių bendrijų namuose pažymėjo Graikijos Nepriklausomybės dieną.

Šventės dalyviai turėjo galimybę susipažinti su Tautinių bendrijų namų svetainėje eksponuota plakatų, pasakojančių apie Graikijos istoriją, kultūrą, meną, paroda.

Susirinkusiuosius pasveikino Lietuvos graikų visuomeninių organizacijų asociacijos prezidentas Georgios Macukatov ir Tautinių bendrijų tarybos pirmininkas Ruslan Arutiunian.

Didelio susidomėjimo ir šilto žiūrovų dėmesio susilaukė Graikų bendruomenės Lietuvoje „Pontos“ saviveiklinio teatro spektaklis „Odisejo sugrįžimas“ (autorė ir pastatymo režisierė Raisa Melnikova). Jaunieji aktoriai nuoširdžiai, betarpiškai perteikė antikos herojų pergyvenimus bei problemas.

Šventėje dalyvavo ir kitų šalies tautinių bendrijų atstovai.

Spektaklio „Odisejo sugrįžimas“ momentas

Lietuvos Respublikos pilietybės reguliavimas 1990 – 2003 metais.

Teisės aktų pilietybės klausimais raida, tikslai

Tema yra gana plati ne tik dėl to, kad šiame laikotarpyje pilietybės klausimais buvo priimta teisės aktų, bet ir dėl to, kad Lietuvos Respublikos pilietybės teisinio reguliavimo kaita tame laikotarpyje apėmė daug pilietybę reguliuojančių sričių. Visa tai apžvelgti viename pranešime būtų sudėtinga ir neišvengiamai formalu. Todėl norėčiau atkreipti dėmesį daugiau į tam laikotarpiui būdingą pilietybės turinio sampratą ir įtaką kitoms piliečių konstitucinėms teisėms.

LR pilietybės institutas turi savo istorinę specifiką. Didelės dalies pilietybės klausimų sprendimo komplikuotumas yra siejamas su tomis pasėkmėmis, kurias Lietuvos valstybė ir jos piliečiai buvo priversti patirti ir išgyventi dėl Molotovo-Ribentropo pakto, slaptųjų protokolų ir vėliau sekusios Sovietų Sąjungos agresijos prieš Lietuvą ir dėl jos okupacijos. Šie įvykiai Lietuvos valstybės ir visuomenės kūne paliko gilius randus ir dar tebekraujuojančias žaizdas. Todėl atstačius Lietuvos nepriklausomą valstybę iškilio daug spęstinių ir neturinčių analogų valstybės reikšmės problemų, tarpe jų; daugelio žmonių atžvilgiu, teisės ir LR pilietybės išsaugojimą ir jos atstatymą problema, kuri net iki šių dienų lieka galutinai neišspręsta. Norėdamas pagrįsti šį teiginį, aš siūlyčiau šiek tiek pažvelgti į pilietybę, kaip konstitucinės teisės institutą, ne tik teoriniu, bet ir praktiniu aspektais.

Manau, kad po Lietuvos nepriklausomos valstybės atstatymo šio instituto problematiškumą lėmė ir objektyvios, ir subjektyvios priežastys. Drįstu teigti, jog to laikotarpio objektyvios šio problematiškumo priežastys – tai valstybėje vykstantys politiniai, ekonominiai ir socialiniai procesai, kurių reguliavimo ir sprendimo būdai, pereinant iš sovietinės okupacijos į laisvą demokratine visuomenę, neturi jokių analogų ir precedentų. Šiuo klausimu

net ir geriausiai Lietuvos valstybės atžvilgiu nusiteikusio pasaulio demokratinės valstybės mums negali pateikti jokių precedentų ar patikrintų sprendimų. Kas dėl subjektyvių priežasčių, ti, mano nuomone, jų esmė yra ta, jog daug su pilietybe susijusių klausimų buvo ir yra sprendžiami vadovaujantis ne visuotinai pripažintomis Žmogaus teisėmis ir laisvėmis, bet išvaizduojamu siauru nacionaliniu pragmatizmu, kuris dažnai dangstomas valstybės ir jos interesų gynimo skraiste. Pažvelkime, kokias Lietuvos pilietybės konstitucines nuostatas deklaravo LR Aukščiausioji Taryba (Atkuriamasis seimas) savo posėdyje iš karto po Akto „Dėl Lietuvos Nepriklausomybės Valstybės atstatymo“ priėmimo.

Atstačius Lietuvos valstybės nepriklausomybę, 1990 03 11 įstatymu Nr.1-13 buvo atnaujintas 1938 05 12 Lietuvos Konstitucijos veikimas. Buvo sustabdytas galiojimas tikrai tu jos skyrių ir straipsnių, kurie reglamentavo Respublikos Prezidento, Seimo, Valstybės Tarybos ir Valstybės kontrolės statusą. Taigi šiuo įstatymu LR Aukščiausioji Taryba (Atkuriamasis Seimas) siekdama atstatyti pažeistas tautos ir Lietuvos valstybės suverenines teises, pripažino atnaujinti visas 1938 05 12 Lietuvos Konstitucijoje įtvirtintas Lietuvos pilietybės ir Lietuvos piliečių teisių ir pareigų nuostatas. Norėčiau pabrėžti, kad minėto konteksto fone atnaujinant 1938 m. Lietuvos Konstitucijos 11-to ir kitų pilietybę liečiančių straipsnių galiojimą, tuo pačiu buvo įtvirtinta, ka tarpe kitų būdų Lietuvos pilietybė yra įgyjama ir jos **atgavimu**. Be to, šios Konstitucijos 13 str. nustatė, kad įstatymo nustatytais atvejais pilietis, turėdamas svetimą pilietybę, gali ir **nenustoti** Lietuvos pilietybės, o Konstitucijos 16 str., tarsi apvainikuodamas minėtas Lietuvos pilietybės nuostatas, paskelbė, jog „Piliečiui Valstybė yra jo paties buvimo pama-

tas. **Valstybė saugo piliečio laisvę, garbę, sveikatą, gyvybę ir turtą.**”

Taigi, Lietuvos Atkuriamasis seimas, atnaujinęs 1938 m. Konstitucijos veikimą, tuo pačiu be jokių išlygų paskelbė, jog

1) Lietuvos pilietybė gali būti įgyjama jos **atgavimu**,

2) Turėdamas svetimą pilietybę, asmuo gali ir **nenustoti** Lietuvos pilietybės ir

3) Valstybė saugo ne tik piliečio laisvę, garbę, sveikatą gyvybę, bet ir **turtą**.

Manau, šiandien niekam negali kilti abejonių, jog toks konstitucinis asmens pilietybės įtvirtinimas yra tikrai demokratiškas, jis pilnai atitinka Europos Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas, ir garantuoja jų įgyvendinimą.

Ypatingai noriu atkreipti dėmesį į 1938 m. Lietuvos Konstitucijos 16 straipsnį. Kurio nuostatą, jog valstybė saugo piliečio turtą, yra itin aktuali, nes daugeliui asmenų, iki 1940 06 15 turėjusių Lietuvos pilietybę, taip pat ir jų vaikams, iki šios dienos dėl Pilietybės įstatyme esančių kliūčių nesudarytos konstitucinės sąlygos atgauti iki sovietinės okupacijos jų turėtų Lietuvoje nekilnojamojį turtą arba gauti už jį teisingą atlyginimą.

Tame pačiame 1990 03 11 Aukščiausiosios Tarybos posėdyje, kuris atnaujino 1938 m. Konstitucijos veikimą, buvo priimtas įstatymas Nr.1-14, kuris atnaujintos 1938 metų Lietuvos Konstitucijos galiojimą **sustabdė**. Manau, kad būsiu teisis tvirtindamas, jog prie tuo metu buvusių sovietinės grėsmės aplinkybių, pagrindinio įstatymo galiojimo sustabdymas nereiškia, jog Lietuvos valstybė atsisakė jo nuostatų, kurios demokratinėje visuomenėje užtikrina žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių įgyvendinimą ir jų apsaugą. Deja, bet ir po to, kaip atslūgo sovietinė grėsmė, vėliau priimti teisės aktai, regu-

liuojantys pilietybės klausimus, rodo, kad juose nebuvo pakankamai atsižvelgta nei į sovietinės okupacijos padarinius, nei į Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugą.

Sustabdęs 1938 metų Lietuvos Konstitucijos galiojimą, tuo pačiu įstatymu LR Atkuriamasis seimas patvirtino LR Laikinąjį Pagrindinį įstatymą.

Dar sovietinės okupacijos sąlygose paruoštas Laikinis Pagrindinis Įstatymas turėjo daug sovietinio pobūdžio nuostatų, kaip kolūkiečių darbo ir poilsio, jų socialinio draudimo ir kitais klausimais. Kas dėl Lietuvos pilietybės, tai Laikinis Pagrindinis Įstatymas ir jo 13 straipsnis neįtvirtino Lietuvos pilietybės turinio, jos įgijimo, netekimo, bei atgavimo konstitucinių garantijų. Minėtas Laikinojo Pagrindinio įstatymo 13 straipsnis yra tikrai blanketine įstatymine norma, nes jame nurodoma, tik tiek, kad Lietuvos pilietybės turinį, įgijimo bei netekimo sąlygas ir tvarką nustato Lietuvos pilietybės įstatymas.

Jau vien iš tokio Pagrindiniame įstatyme blanketinio Lietuvos pilietybės deklaravimo yra akivaizdu, kad Laikinis Pagrindinis Įstatymas ne tikrai atsisakė pakartoti 1938 metų Lietuvos Konstitucijos 11,13,16 ir kituose straipsniuose demokratiškai suformuluotus pilietybės įgijimo ir išsaugojimo konstitucinius pamatus ir garantijas, bet apskritai nenurodė jokių pilietybės įgijimo, išsaugojimo ir pilietybės teisių apsaugos konstitucinių nuostatų.

Manau, kad būtent šis Lietuvos Pagrindinio Įstatymo trūkumas turėjo neigiamos, o gal ir lemiamos įtakos sukuriant ir įteisinant kito teisės akto – 1991 12 10 Lietuvos Pilietybės įstatymo nuostatas.

Dėl 1991 metų Pilietybės įstatymo kai kurių nuostatų norėčiau apsisotiti šiek tiek daugiau, nes su jomis nesutikau jo ruošimo metu, o jį priėmus savo nuomonę esu pareiškęs ir spaudoje. Tuo labiau, kad kai kurios jame esančios kritikuotinos nuostatos yra išlikusios ir vėliau priimtuose to įstatymo pakeitimuose ir net šiandien veikiančiame LR Pilietybės įstatyme. Pagrindinį 1991 metų Pilietybės įstatymo trūkumą matau tame, kad nors jame ir pasakyta

apie tragišką Lietuvai datą – 1940 m. birželio 15-tąją, tačiau dėl tos priežasties netekusių Lietuvos pilietybės, arba jų artimųjų, asmenų atžvilgiu, kurie po Lietuvos nepriklausomos valstybės atstatymo pareiškė pageidavimą atstatyti Lietuvos pilietybę, to įstatymo reikalavimai yra nesuprantamai griežti ir suformuluoti visiškai neatsižvelgiant, jog Lietuvoje buvo sovietinė okupacija. Gyvenimas parodė, kad tiems asmenims, o kartu su jais ir Lietuvai valstybei bei visiems jos žmonėms, tuo įstatymu buvo padaryta didelė moralinė ir materialinė žala.

Pasauliui ir visiems mums yra žinoma, jog dėl sovietinės okupacijos iš Lietuvos pasitraukusių žmonių skaičius skaičiuojamas ne dešimtimis, bet šimtais tūkstančių. Atstačius Lietuvos nepriklausomą valstybę, dauguma jų tikėjosi, kad Lietuvos valstybė atsižvelgs į jų pasitraukimo iš Lietuvos aplinkybes, teisingai jas įvertins ir tuo pačiu sudarys jiems kuo palankesnes sąlygas atstatyti Lietuvos pilietybę. Tačiau 1991 metų Pilietybės įstatymas į šių žmonių pasitraukimo iš Lietuvos aplinkybes praktiškai neatsižvelgė ir pilietybei atstatyti jiems palankių sąlygų nesudarė. Todėl daugelio jų ne tikrai norai, bet ir svajonės atstatyti Lietuvos pilietybę taip ir lieka neįgyvendinti. Neliudamas kitų Pilietybės įstatymo straipsnių, norėčiau atkreipti Jūsų dėmesį į šio įstatymo 17 ir 18 straipsnius.

1991 m. Pilietybės įstatymo 17 ir 18 straipsniuose buvo nustatyta, kad

1. gali atstatyti Lietuvos pilietybę asmenys, kurie iki 1940 06 15 turėjo Lietuvos pilietybę, gyvena kitose valstybėse, jeigu jie nėra repatrijavę iš Lietuvos, jeigu jie atsisako turimos kitos valstybės pilietybės.

2. Atstatyti Lietuvos pilietybę gali tikrai tu, iki 1940 06 15 turėjusių Lietuvos pilietybę asmenų vaikai, kurie gimė Lietuvoje ar pabėgėlių stovyklose, tač3. iau gyvena kitose valstybėse, atsisako turimos kitos valstybės pilietybės ir persikelia nuolat gyventi į Lietuvą bei prisiekia Lietuvos Respublikai.

Kas dėl asmenų, kurie iki 1940 06 15 turėjo Lietuvos pilietybę, tai matome, jog 1991 metų Lietuvos Pi-

lietybės įstatyme šie asmenys su-skirstyti į tuos, kurie nerepatrijavę iš Lietuvos ir tuos, kurie repatrijavę.

Asmenims, kurie iki 1940 06 15 turėjo Lietuvos pilietybę ir nerepatrijavę iš Lietuvos įstatymas taikė reikalavimą atsisakyti turimos kitos valstybės pilietybės. Manychiau, kad šis reikalavimas įstatyme padarytas neatsižvelgiant į minėtų asmenų pasitraukimo iš Lietuvos istorines aplinkybes, neatsižvelgiant net į tai, ką Lietuvos aukščiausioji įstatymų leidžiamoji valdžia deklaravo trumpai atnaujiniusi 1938 metų Lietuvos Konstitucijos veikimą. Teisę išsaugoti Lietuvos pilietybę, nors ir turint kitos valstybės pilietybę, jiems garantavo iki sovietinės okupacijos veikusi ta pati 1938 metų Lietuvos Konstitucija, kurios galiojimas buvo atnaujintas 1990 metais atstačius Lietuvos nepriklausomą valstybę. Tačiau šiuo klausimu 1991 metų Pilietybės įstatymo 17 ir 18 straipsniai buvo suredaguoti neaiškiai, nenuosekliai ir nesilaikant iki okupacijos veikusios Lietuvos Konstitucijos demokratinė nuostatų. Pvz., asmenims, turėjusiems LR pilietybę iki 1940 06 15 ir gyvenantiems kitose valstybėse, įstatymo 17 straipsnio 1 d. garantavo teisę išsaugoti Lietuvos pilietybę, jeigu jie nėra repatrijavę iš Lietuvos. Nežiūrint į tai, kad ši įstatymine nuostata suformuluota aiškiai, be jokių dviprasmybių ir jos įgyvendinimas būtų paprastas ir aiškus pagal visus istorinius ir demokratinus kriterijus, tačiau įstatymo 18 straipsnio 1 dalis Lietuvos Respublikos pilietybės išsaugojimo teisei stato nesuprantamą kliūtį ir užtvarą. Jis reikalauja, kad asmenys, kurie pagal 17 straipsnio 1 dalį pripažįstami išsaugoję teisę į LR pilietybę, ją gali atstatyti tikrai su sąlyga, jeigu atsisakys turimos kitos valstybės pilietybės. Manau, kad tas pats įstatymas, kuris nustatė sąlygą ir paskelbė įtvirtiną teisę išsaugoti pilietybę, negali varžyti tos teisės įgyvendinimo. Be to, yra nesuprantama apie kokį pilietybės teisės išsaugojimą įstatyme pasakyta, jeigu pagal kitą straipsnį jos negalima atstatyti? Deklaruota pilietybės išsaugojimo teisė norma, kuri nei to paties, nei kitų įstatymų negali būti keičiama

arba aiškinama kitaip. Žvelgiant istoriniu ir teisiniu aspektais, būtų teisėta ir teisinga, jeigu Lietuvos Respublikos pilietybės išsaugojimo teisė asmenims, nurodytiems 17 straipsnio 1 dalyje, būtų ir įgyvendinta vien pagal šio straipsnio nuostatą.

Apsaugojant ir įgyvendinant LR pilietybės išsaugojimo teisę, negali turėti reikšmės ir dvigubos pilietybės klausimai. Iki 1940 06 15 visų Lietuvos Respublikos piliečių pilietybės teisę saugojo 1938 m. Lietuvos Konstitucija, kuri garantavo, jog „įstatymo nustatytais atvejais pilietis, turėdamas svetimą pilietybę, gali ir nenustoti Lietuvos pilietybės“ (13 str. 2d.). Būtent su tokia teise Lietuvos piliečiai, kaip Lietuvos pilietybės teisės subjektai, prieš savo valią buvo priversti pasitraukti į Vakarų dėl sovietinės okupacijos. Todėl jeigu Lietuvos nepriklausomos valstybės atstatymo aktu buvo paskelbtas 1940 metais svetimos jėgos panaikintų Lietuvos Valstybės suvereninių galių vykdymo atstatymas, ir iš karto, su išimtimis, kurios nelietė pilietybės, buvo atnaujintas 1938 metų Lietuvos Konstitucijos veikimas, buvo būtina į visas minėtas aplinkybes atsižvelgti ir Pilietybės įstatymo 17 str. 1 dalyje nurodytiems asmenims be jokių apribojimų išsaugoti ir atstatyti Lietuvos Respublikos pilietybę. Taip būtų apsaugotos minėtiems asmenims atstatytoje valstybėje jų konstitucinės teisės, nesibaiminant, jog kai kurie išsaugotų ir dvigubą pilietybę. Tai jų konstitucinė teisė, su kuria nesiskaityti nebuvo galima.

Deja, šiandien tenka konstatuoti, kad į minėtas mūsų valstybės piliečių teises nebuvo atsižvelgta nei istoriniu, nei teisiniu aspektais.

Nepaaiškinamu, bet tiesiog, pasakyčiau administraciniu – komandiniu būdu, 1991 m. Pilietybės įstatymas sprendė Lietuvos pilietybės išsaugojimo ir atstatymo klausimus ir asmenų, iki 1940 06 15 turėjusių Lietuvos pilietybę, vaikų atžvilgiu. Kodėl tų asmenų vaikams, kurie gimė ne Lietuvoje ar ne pabėgėlių stovyklose, pagal Pilietybės įstatymo rengėjai nors kiek įtikinamiau paaiškinti negalėtų. Kodėl tiek vaikams pagal Pilietybės įstatymo 18 str. 2 dalį buvo būtina atsakyti turimos

kitos valstybės pilietybės, persikelti nuolat gyventi į Lietuvą ir net jai prisiekti – suprantamai paaiškinti taip pat būtų daugiau negu sunku. Lyg būtų ne okupacijos pasekmė, kad tiems vaikams buvo lemta gimti užsienyje. Todėl išvada lieka viena – 1991 m. Pilietybės įstatymas iš esmės ne išsaugojo, bet esminiai apribojo teisę atstatyti Lietuvos pilietybę asmenims, turėjusiems LR pilietybę iki 1940 06 15, ir jų vaikams.

Norėčiau kiek panagrinti ir 1991 m. Pilietybės įstatyme nustatytą pilietybės teisės išsaugojimo neįtaikymą asmenims, kurie iki 1940 06 15 turėjo Lietuvos pilietybę, bet yra repatrijavę iš Lietuvos.

Repatriacija, kaip sugrįžimo į tėvynę institutas, yra suprantamas kaip tarptautinei teisei neprieštaraujantis užsienio valstybėje esančių kitos valstybės piliečių grįžimas į jų valstybę, pagal juos išleidžiančios ir priimančios valstybių susitarimą. Todėl turi būti visiškai aišku ir suprantama, kad susitarimas dėl repatriacijos yra nepriklausomų valstybių santykių dalykas ir kad tokį susitarimą gali ir turi teisę sudaryti tikta suverenios valstybės- tarptautinės teisės subjektai.

Iki 1940 06 15 Lietuvoje repatriacija daugiausiai buvo siejama su vokiečių išvykimu iš Klaipėdos krašto, žydų išvykimu į tuometinę Palestiną ir lenkų išvykimu į Lenkiją. Pilnai suprantama, kad tuo laiku repatrijavę asmenys teisėtai neteko Lietuvos pilietybės ir todėl teisė į ją negali būti išsaugota pagal priimtus Lietuvos Respublikos įstatymus po 1990 m. kovo 11 dienos.

Tačiau Lietuvos valstybinės institucijos, kurios sprendžia ir įgyvendina pilietybės išsaugojimo ir atstatymo klausimus, įskaitant ir aukščiausiąsias valstybės valdžios institucijas, taikydami Pilietybės įstatymą repatrijavusių iš Lietuvos asmenų ratą be jokio pagrindo išplėtė ir todėl daugeliui asmenų neteisėtai atsisakė atstatyti Lietuvos pilietybę. Tai liečia asmenis, kurie repatrijavę iš Lietuvos pagal sovietinius susitarimus po 1940 06 15 dienos.

Atsisakymą atstatyti pilietybę repatrijavimo dingstimi patiria daug iki 1940 06 15 buvusių Lietuvos piliečių, kurie, kaip sovietiniai repatriantai,

išvyko iš Lietuvos sovietinės okupacijos metu. Tačiau toks minėtų asmenų išvykimas iš Lietuvos neturėtų būti beatodairiškai vertinamas kaip repatriacija iš Lietuvos valstybės, nes Lietuva po 1940 06 15 buvo okupuota ir jos suvereninių galių vykdymas buvo panaikintas. Todėl ji negalėjo būti ir nebuvo kaip valstybė tarptautinės teisės subjektu. Po 1940 06 15 dienos susitarimas dėl repatriacijos su kitomis valstybėmis darė ne Lietuvos valstybę, bet Sovietų Sąjungą ir jos struktūriniai padaliniai. Taip 1941 m. sausio 10 d. Sovietų Sąjungos vyriausybė sudarė susitarimą su Vokietijos vyriausybe dėl Vokietijos piliečių ir vokiečių tautybės asmenų perkėlimo iš Lietuvos TSR į Vokietiją. 1944 m. liepos 6 d. ir rugsėjo mėn. 22 d. buvo sudaryti susitarimai su Lenkijos respublikos nacionalinės vienybės laikinąja vyriausybe ir su Lenkijos nacionalinio išsivadavimo komitetu dėl Lietuvos gyventojų evakuacijos iš Lenkijos teritorijos ir Lenkijos piliečių evakuacijos iš Lietuvos TSR ir kiti panašūs susitarimai. Tais susitarimais įvairiais būdais plačiai naudojosi ir buvę nepriklausomos Lietuvos piliečiai, kad tik galėtų išvykti iš Sovietų Sąjungos. Manau, kad mūsų vidaus reikalų ir migracijos tarnybos jų naudoti būdai yra gerai žinomi. Yra žinoma, kad pasinaudodami sovietine repatriacija iš Sovietų Sąjungos bėgo ne tik lenkai, žydai, vokiečiai, kurie iki 1940 06 15 buvo Lietuvos piliečiai, bet ir daug lietuvių. Apie tai liudija tragiški ir gerai pasisekę išvykimai iš Sovietų Sąjungos atvejais, fiktyviai ir nefiktyvios santuokos, dokumentų klastojimai, įvairūs fiktyvūs giminystės ryšių dokumentai, net teismų sprendimai, negrįžimas iš užsienio komandiruočių, sportinių varžybų ir t.t. Todėl turime suprasti ir tinkamai įvertinti, jog sovietine repatriacija daug kas pasinaudojo kaip viena iš galimybių ištrukti iš Sovietų Sąjungos. Todėl sovietinė repatriacija negali prilygti repatriacijai pagal Lietuvos valstybės tarptautinius susitarimus. Todėl sovietinės repatriacijos keliais išvykę iš Lietuvos asmenys, kurie iki 1940 06 15 turėjo Lietuvos pilietybę, atsižvelgus į jų apsisprendimą, neturėtų būti laikomi kaip repatrijavę iš Lietuvos ir jų atžvilgiu neturėtų būti taikoma Pi-

lietybės įstatymo 17 str. 1 dalyje numatyta kliūtis, kuri trukdo tokiems „repatriantams“ išsaugoti teisę į Lietuvos Respublikos pilietybę. Tačiau sprendžiamos tokių asmenų pareiškimus dėl Lietuvos pilietybės atstatymo, mūsų kompetetingos institucijos, ir net Prezidentūra, juos visada atmesdavo motyvuojant tuo, kad tie asmenys esą yra repatrijavę iš Lietuvos. Todėl esu tos nuomonės, kad tokia minėtų pareiškimų sprendimų praktika yra visiškai atitrūkusi nuo Lietuvos valstybės raidos istorinių aplinkybių ir jų teisinio įvertinimo. Tokia pilietybės išsaugojimo teisės koncepcija, kuri deklaruota Pilietybės įstatyme, neatitinka Lietuvos įstatymams, tarptautinei teisei ir, savaimė suprantama, Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijai. Manau, kad dėl neteisingo repatriacijos sąvokos taikymo, pagal Pilietybės įstatymo 17 str. 1 dalies reikalavimus, daugeliui asmenų, turinčių teisę į Lietuvos pilietybės išsaugojimą ir atstatymą, jų prašymus buvo duoti nepagrįsti atsakymai.

Yra žinomi net ir tokie atvejai, kai norėjusiems sugrįžti į Lietuvą asmenims, kurie iki 1940 06 15 turėjo Lietuvos pilietybę ir kurie iš Lietuvos pasitraukė į Vakarų 1944 m., buvo atstatyta Lietuvos pilietybė, bet vėliau repatriacijos dingstimi ji buvo atimta ir net atimtas jiems grąžintas nekilnojamasis turtas. Tiksliai po ilgų susirašinėjimų tiems asmenims Lietuvos Respublikos Prezidento dekretu buvo atstatyta Lietuvos pilietybė ir po to grąžintas jiems teisėtai priklausęs turtas. Gaila, kad buvo padaryta tiksliai išimties tvarka.

Kiek detaliau apsistočiau ties 1991 m. Pilietybės įstatymu dėl to, kad jame buvusios kliūtys išsaugoti ir atstatyti Lietuvos pilietybę buvo taikomos pačiu aktyviausiu asmenų kreipimosi dėl pilietybės atstatymo metu, t.y. iki 1995 m. spalio 3 d. įstatymo priėmimo, kuriuo buvo pakeista Pilietybės įstatymo 17 straipsnio redakcija, o 18 straipsnis pripažintas netekusiu galios. Šie pakeitimai iš esmės palengvino teisės į Lietuvos Respublikos pilietybę išsaugojimą ir atstatymą. Neliko reikalavimo asmenims atsisakyti turimos kitos valstybės pilietybės, o jų vaikams sąlygų, kad jie būtų gimę Lietuvoje

ar pabėgėlių stovyklose, kad persikeltų nuolat gyventi į Lietuvą ir dar prisiektų Lietuvos Respublikai. Visų tų sąlygų neliko. Tačiau asmenų ir jų vaikų atžvilgiu liko sąlyga, kad jie nebūtų repatrijavę iš Lietuvos. Ši sąlyga liko ir po 1996 m. vasario 6 d. ir po 1997 m. liepos 2 d. įstatymais padarytų 17 straipsnio papildymų. Po šių papildymų tokią pačią teisę į pilietybės išsaugojimą, kaip ir asmenų vaikai, ir jų vaikaičiai. Tačiau nuostata, kuri dėl repatriacijos panaikina jų Lietuvos pilietybės išsaugojimo teisę liko ta pati.

Galiausiai, 2002 m. rugsėjo 17 dieną buvo priimtas naujas Lietuvos Respublikos Pilietybės įstatymas, kurio 17 straipsnis dar daugiau išplėtė asmenų, turinčių teisę į Lietuvos Respublikos pilietybės išsaugojimą, ratą. Pagal šio straipsnio redakciją, teisė į LR pilietybę neterminuotai išsaugoma asmenims, iki 1940 06 15 turėjusiems Lietuvos pilietybę, jų vaikams, vaikaičiams ir provaikaičiams, gyvenantiems kitose valstybėse (jeigu šie asmenys, jų vaikai, vaikaičiai ar provaikaičiai nerepatriavo).

Aukščiau pranešime esu minėjęs, kad 1938 m. Lietuvos Konstitucijos 16 straipsnis skelbė, jog Lietuvos valstybė saugo piliečio turtą. Todėl daugelis gyvenančių užsienyje asmenų, kurie iki 1940 06 15 buvo Lietuvos piliečiai, taip pat jų vaikai ir kiti asmenys, tikėjosi, kad likęs Lietuvoje turtas jiems bus sugrąžintas arba valstybės nustatyta tvarka jiems bus kompensuota. Tačiau dar 1991 06 18 priimtas Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl piliečių nuosavybės teisių ir išlikusių nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“, nežiūrint į tai, kad vėliau jis ne kartą buvo keičiamas ir papildomas, neužtikrino šios konstitucinės nuostatos įgyvendinimo dėl analoginių priežasčių, dėl kurių išvykusiems iš Lietuvos asmenims buvo trukdoma atstatyti Lietuvos pilietybę. Minėto įstatymo 2 str. nustatė į nuosavybės teisės atstatymą tiksliai tokiam savininkui, jo vaikams (įvaikiams), tėvams (įtėviams) ar sutuoktiniui, kurie yra Lietuvos piliečiai, turi šią pilietybę patvirtinantį dokumentą ir nuolat gyvena Lietuvos respublikoje.

Labai daug užsienyje gyvenančių

asmenų negalėjo atstatyti jų nuosavybės teisių į nekilnojamąjį turtą dėl to, kad dėl 1991 Pilietybės įstatyme paspėstų kliūčių, tame tarpe ir reikalavimo nuolat gyventi Lietuvoje, tie asmenys negalėjo atstatyti Lietuvos pilietybės. Viso to galėjo ir nebūti, jeigu turto grąžinimo problemos būtų sprendžiamos demokratiškai valstybių visuotinai pripažintos pagarbos nuosavybei dvasioje, t.y. būtų atstatomos nuosavybės teisės į nekilnojamąjį turtą ne tiksliai Lietuvos piliečiams, bet, nepriklausomai nuo pilietybės, visiems savininkams, o jiems mirus, ir kitiems įstatyme nurodytiems asmenims, kurie dėl sovietinės okupacijos buvo jo netekę. Visi jie, iki buvo priversti išvykti iš Lietuvos, įgydami, valdydami ir disponuodami savo nekilnojamu turtu vadovavosi 1938 m. Lietuvos Konstitucija ir tikėjo jos 51 straipsnio nuostatai, kad „valstybė saugo nuosavybės teisę“. Kadangi 1990 03 11 dienos Aktas dėl „Dėl Lietuvos Nepriklausomos valstybės atstatymo“ paskelbė, kad yra atstatomas 1940 metais svetimos jėgos panaikintas Lietuvos valstybės suvereninių galių vykdymas, o tos pačios dienos įstatymas pilietybės ir nuosavybės atžvilgiais atnaujino 1938 05 12 Lietuvos Konstitucijos veikimą, todėl visi savininkai, nepriklausomai nuo jų tautybės ar pilietybės, kurie dėl sovietinės okupacijos Lietuvos Respublikoje buvo praradę nuosavybės teises į nekilnojamąjį turtą, teisiniu ir žmogaus teisių ir laisvių apsaugos prasmėmis privalo turėti teisę jį susigrąžinti valstybės nustatyta tvarka.

Pilietybė ir nuosavybė yra dvi atskirai reguliuojamos teisinės kategorijos, kurios negali būti tapatinamos arba viena nuo kitos priklausomos. Mančiau, jog šiandien egzistuoja tokių kategorijų tarpusavio priklausomumas. Tai dar viena priežastis, kodėl taip sunkiai Lietuvoje vyksta kaip pilietybės, taip ir nuosavybės teisių į nekilnojamąjį turtą atstatymas. Bet tai jau atskira tema ir todėl detaliau ties ja apsistoti šandien nebūtų pagrindo.

Kazimieras MOTIEKA,
advokatas

1990 m. kovo 11-osios
Nepriklausomybės akto signataras

Konferencija „Kultūrų sąveika daugiatautėje aplinkoje”

Tautinių mažumų ir išėivijos departamentas š.m. gegužės 19-21 d. Juodkrantėje organizavo konferenciją „Kultūrų sąveika daugiatautėje aplinkoje”, skirtą Tautinių mažumų įstatymo 15-osioms metinėms pažymėti.

Konferencijos dalyvavo šalies tautinių mažumų visuomeninių organizacijų vadovai iš Alytaus, Kauno, Klaipėdos, Panevėžio, Šiaulių, Vilniaus.

Pradedant konferenciją kalbėjo Tautinių mažumų ir išėivijos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinis direktorius Antanas Petrauskas, Neringos miesto meras Stasys Mikelis, Tautinių bendrijų tarybos pirmininkas Ruslan Arutiunian.

Pranešimą „Žmogaus teisių padėtis Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą” skaitė Lietuvos Respublikos Seimo Žmogaus teisių komiteto pirmininkas Gediminas Dalinkevičius. Klaipėdos universiteto Baltijos regiono istorijos ir archeologijos instituto direktorė dr.Silva Pocyte supažindino su Mažosios Lietuvos istorija amžių bėgyje. Didelio konferencijos dalyvių susidomėjimo susilaukė istoriko Juliaus Žuko pateikta istorinė apybraiža apie kultūrų sąveiką Klaipėdos krašte. Tautinių mažumų ir išėivijos departamento generalinio direktorius pavaduotojas Stanislav Vidtmann savo pranešime nagrinėjo daugiakultūriškumo aspektus vieningos Europos kontekste.

Konferencijos dalyviai turėjo galimybes susipažinti su Klaipėdos H.Zuđermano vidurinės mokyklos ir Šilutės 2-osios vidurinės mokyklos darbo patirtimi ugđant vaikus ir jaunimą, Klaipėdos vokiečių bendrijos, Simono Dachso namų, Šilutės rusų kultūros centro veikla, puoselėjant tautinį tapatumą daugiakultūrinėje aplinkoje.

Turininga buvo ir kultūrinė konferencijos programa. Aplankytas Mažosios Lietuvos istorijos muziejus, susipažinta su Klaipėdos miesto ir pilies istorine raida. Daug naujos ir įdomios informacijos apie Šilutės miesto ir apylinkių kultūros paveldą pateikė Šilutės muziejaus direktorė R.Šikšniėnė.

Konferencijos „Kultūrų sąveika daugiatautėje aplinkoje” atidarymas.

Iš kairės – Tautinių mažumų ir išėivijos departamento generalinio direktoriaus pavaduotojas Stanislav Vidtmann, Seimo Žmogaus teisių komiteto pirmininkas Gediminas Dalinkevičius, Tautinių mažumų ir išėivijos departamento generalinis direktorius Antanas Petrauskas, tautinių bendrijų tarybos pirmininkas Ruslan Arutiunian